

WANTSEN VAN DE NEDERLANDSE WADDENEILANDEN II (HEMIPTERA: HETEROPTERA)

Berend Aukema, Frank Bos, Dik Hermes & Philip Zeinstra

Het eerste overzicht van de wantsen van de Nederlandse waddeneilanden dat in 1989 werd gepubliceerd telde 278 soorten. Nu, vijftien jaar later, is dit gestegen tot 336 en zijn er 351 nieuwe 'eilandvondsten' (eerste waarneming op een eiland) bijgekomen. Er wordt een overzicht gegeven van alle nieuwe eilandvondsten sinds 1989 en een aantal bijzondere soorten wordt in detail behandeld. Er wordt een vergelijking gemaakt tussen de verschillende eilanden, tussen de waddeneilanden en het aangrenzende deel van het vasteland en tussen de Nederlandse en Duitse waddeneilanden. Gezien het voorkomen van ongevlugelde soorten en de snelle kolonisatie door invasieve soorten vormt de isolatie van de eilanden in het algemeen geen beletsel voor kolonisatie en moet het ontbreken van soorten, waarvan de geschikte biotoop wel voorhanden lijkt, gebaseerd zijn op andere oorzaken. *Orius horvathi* (Anthocoridae), gevangen op Texel in 2004, is nieuw voor de Nederlandse fauna.

INLEIDING

Het eerste overzicht van de wantsenfauna van de Nederlandse waddeneilanden dateert inmiddels van 15 jaar geleden (Aukema & Woudstra 1989) en beslaat de periode van omstreeks 1870 tot en met 1989. Er zijn inmiddels zo veel aanvullende gegevens verzameld, dat het tijd is voor een herziening. Alle eilanden werden in de tussenliggende periode meerdere malen bezocht (tabel 1) en op Vlieland en Ameland werden bovendien bemonsteringen met bodemvallen uitgevoerd. Een beperkt aantal aanvullingen werd al gepubliceerd:

- Een waarneming van de pentatomide *Chlorochroa pinicola* op Vlieland door Aukema & Aukema (1993).
- Nieuwe soorten voor Schiermonnikoog door Aukema & Cuppen (1996) en Aukema (1997).
- Vondsten van Terschelling door Aukema, Cuppen & Hermes (1997).
- Het voorkomen van de lygaeidae *Metopoplax ditomoides* en de rhopaliden *Brachycarenum tigrinus* en *Stictopleurus abutilon* op Texel en Terschelling door Aukema, Hermes & Woudstra (1997).
- Vondsten van de miride *Conostethus roseus* op Ameland door Aukema (2003a).
- Waarnemingen van Dipsocoromorpha, Nepomorpha, Gerromorpha en Leptopodomorpha werden verwerkt in deel I van de Verspreidingsatlas van de Nederlandse wantsen (Aukema et al. 2002), waarin ook de waarnemingen van de provincie Noord-Holland op Texel verwerkt zijn (deels gepubliceerd in Steenberg 1993).
- De enige vondst van *Gerris lateralis* is bovendien verwerkt in Aukema (2002).

Van de periode tot en met 1989 zijn in totaal 351 records geregistreerd, waarvan de oudste dateren van 1871 (Ritzema Bos 1873: Rottumeroog). Figuur 1 geeft een beeld van de kilometerhokken waarin sinds 1989 waarnemingen werden verricht. Het betreft in totaal 4661 records, als volgt verdeeld over de eilanden (tussen haakjes het aantal records voor de periode 1871-1989): Texel 2037 records (634), Vlieland 413 (214), Terschelling 1104 (1941), Ameland 620 (298) en Schiermonnikoog 457 (428). Het aantal records is dus de laatste 14 jaar meer dan verdubbeld. Griend werd sinds 1989 één keer door Philip Zeinstra bezocht (10 records) en op Rottumeroog werden aanvullende waarnemingen gedaan door B. Drost en N. van Brederode (collectie B. Drost: 20 records).

Texel	1991 (12-25.VIII)	D.J. Hermes
	1992 (7-8.VI, 5-14.VIII)	D.J. Hermes
	1994 (28-29.XII)	D.J. Hermes
	1995 (1-2.VII)	D.J. Hermes
	1995 (22-25.X)	B. Drost
	1996 (11-15.VII)	B. Aukema & D.J. Hermes
	1997 (17-21.VII)	B. Aukema & D.J. Hermes
	1997 (28-29.XII)	D.J. Hermes
	1998 (31.XII)	D.J. Hermes
	1999 (1.1)	D.J. Hermes
	1999 (17-24.X)	Th. Heijerman
	2000 (19-23.1, 1-4.IX)	F.G. Bos
	2001 (11-13.V)	D.J. Hermes
	2002 (31.VII-4.VIII)	D.J. Hermes
	2002 (27-31.XIII)	B. Aukema
	2003 (1.1)	B. Aukema
	2003 (28.III-3.IV)	F.G. Bos
	2003 (2-10.VIII)	D.J. Hermes
	2004 (4-7.VI)	B. Aukema et al. (zomerbijeenkomst NEV)
	2004 (26.VII-1.VIII)	D.J. Hermes
2004 (9-10.VIII)	B. Aukema & D.J. Hermes	
Vlieland	1991 (10-17.VIII)	R. Aukema
	1992 (8-15.VIII)	R. Aukema
	1994 (20-27.VIII)	R. Aukema
	1998 (week 16-42)	K. Alders & Th. Heijerman
	1999 (5-6.V)	B. Drost
	1999 (10-12.IX)	Th. Heijerman
Terschelling	1990 (4-13.VI)	J.H. Woudstra
	1996 (30.V-2.VI)	B. Aukema et al. (zomerbijeenkomst NEV)
	2002 (29.III-5.IV)	F.G. Bos
	2002 (21-24.VI, 7-22.V)	B. Aukema
	2003 (13-15.X)	Th. Heijerman
	2003 (25-27.X)	B. Aukema
Ameland	1997 (week 20-38)	Stichting Bargerveen
	1998 (14-15.X)	M. Nijssen
	1999 (11-17.IX)	D.J. Hermes
	2000 (31.V-4.VI)	B. Aukema, Th. Heijerman, D.J. Hermes & Ph. Zeinstra

Schiermonnikoog	1993 (8-9.x)	J.G.M. Cuppen
	1994 (9-II.IX)	J.G.M. Cuppen, B. Drost, H.T. Edzes & Th. Heijerman
	1995 (21-25.v)	B. Aukema
	1996 (7-13.vi)	B. Aukema
	1997 (16-17.II)	B. Aukema
	1999 (1-6.v)	B. Aukema
	2000 (29-31.VIII)	Ph. Zeinstra
	2001 (23-26.v)	Ph. Zeinstra

Tabel 1

Meerdaagse verzamelactiviteiten op de waddeneilanden in de periode 1990-2003.

Table 1

Collecting activities for more than one day at the West Frisian Islands during the years 1990-2003.

OVERZICHT

Aukema & Woudstra (1989) vermelden van 279 soorten het voorkomen op de waddeneilanden. Inmiddels is gebleken dat er van *Hesperocorixa castanea* geen correct geïdentificeerd materiaal van de waddeneilanden bekend is (Aukema et al. 2002), zodat deze soort voor de waddeneilanden komt te vervallen en er nog 278 soorten resteren (tabel 2).

Tabel 3 geeft het overzicht van alle van de waddeneilanden bekende soorten wantsen. Ter vergelijking zijn ook de Oost- en Noord-Friese eilanden (fig. 2) in het overzicht opgenomen, waarbij ten opzichte van het in 1989 gepubliceerde overzicht de aanvullingen en correcties van Bröring (1991: terrestrische soorten), Bröring et al. (1993: aquatische en semi-aquatische soorten) en Paulus (2002: terrestrische soorten van Borkum) verwerkt zijn en *Adelphocoris quadripunctatus* (Fabricius, 1794), *Closterotomus biclavatus biclavatus* (Herrich-Schaeffer, 1835), *Anthocoris gallarumulmi* (De Geer, 1773), *Anthocoris minki minki* Dohrn, 1860 en *Canthophorus dubius* (Scopoli, 1763) van de lijst zijn afgevoerd.

De volgorde en nomenclatuur van de taxa zijn gebaseerd op de 'Catalogue of the Heteroptera of the Palaearctic Region', waarvan de eerste vier delen verschenen zijn (Aukema & Rieger 1995, 1996, 1999 en 2001) en het vijfde en laatste deel in voorbereiding is.

Ten opzichte van de lijst uit 1989 (278 soorten) en de eerder genoemde aanvullende publicaties (17 nieuwe soorten: tabel 4) worden 41 soorten nieuw voor de waddeneilanden vermeld (tabel 5).

In totaal kwamen er 351 'eilandvondsten' (nieuwe soorten voor een eiland) bij (tabel 2), de meeste voor Texel (98) en Ameland (76) en van de grote eilanden verreweg de minste voor Terschelling (32). Terschelling was tot en met 2003 koploper wat betreft het aantal waargenomen soorten (272), maar dankzij de extra inspanningen van de laatste jaren zijn nu de meeste soorten bekend van Texel (279). Door het grotere oppervlak en op grond van de aanwezigheid van een pleistocene kern was het overigens al de verwachting dat er op Texel meer soorten zouden voorkomen dan op Terschelling. Op Griend werden op 4 augustus 2001 door Philip Zeinstra zeven nieuwe soorten gevangen, waarmee het totaal aantal van het eiland bekende soorten op 12 komt (tabel 6). Van Rottumeroog zijn, inclusief de door Aukema & Woudstra (1989) per abuis van Rottumerplaat vermeldde *Thyreocoris scarabaeoides*, 26 soorten bekend (tabel 6). Twaalf soorten werden sinds de vorige lijst toegevoegd: *Apolygus lucorum* op basis van materiaal in de collectie Museum Leiden (RMNH) (verzameld door N. de Haas in 1969) en 11 soorten werden in 2003 en 2004 gevangen door N. van Brederode en B. Drost (tabel 6).

lees verder op pag. 94

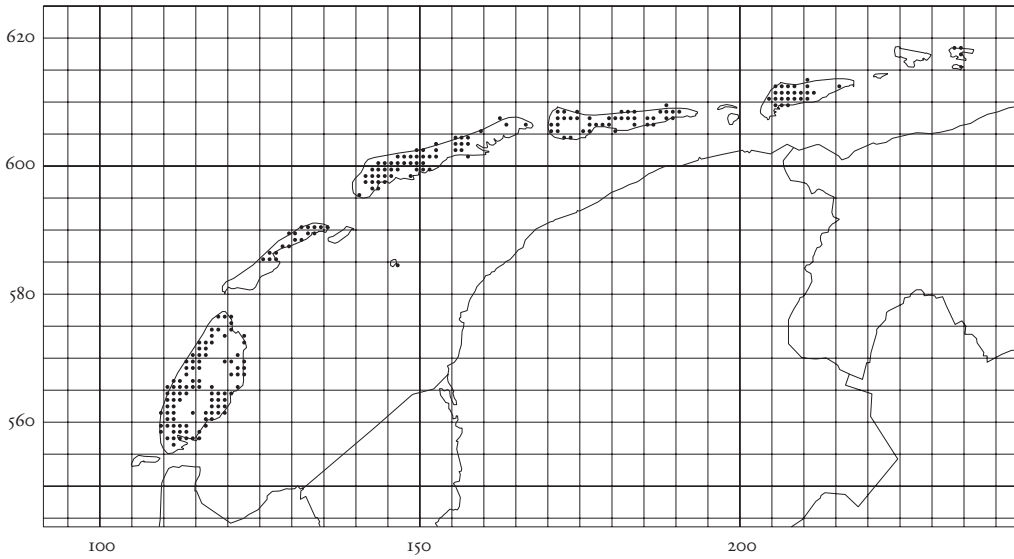
	Oppervlak (km ²)	Aantal soorten		Toename 1989-2004
		1989	2004	
Waddeneilanden				
Texel	155	181	279	98
Terschelling	90	240	272	32
Ameland	59	102	178	76
Schiermonnikoog	39	100	164	64
Vlieland	34	113	175	62
Rottumeroog	6	14	26	12
Griend	<5	5	12	7
Rottumerplaat	<5	-	-	-
Totaal		278	336	58
Eilandrecords		755	1106	351
Oost-Friese Eilanden				
Borkum	31	191	249	
Norderney	25	157	182	
Langeoog	20	34	149	
Spiekeroog	16	49	139	
Juist	11	75	139	
Wangerooge	8	40	129	
Baltrum	6	33	115	
Mellum	6	85	90	
Memmert	6	113	114	
Totaal		257	292	
Noord-Friese Eilanden				
Sylt	90	144	144	
Föhr	80	17	17	
Pellworm	36	8	8	
Amrum	21	192	192	
Hooge	6	23	23	
Oland	<5	4	4	
Norderoog	<5	7	7	
Totaal		232	232	

Tabel 2

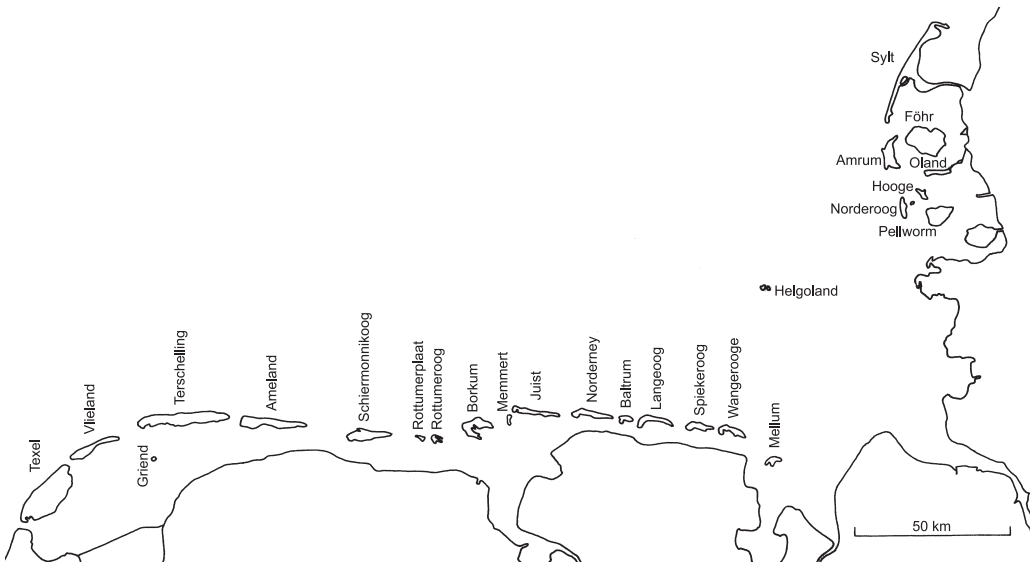
Oppervlakte en aantal soorten voor de waddeneilanden, de Oost-Friese eilanden en de Noord-Friese eilanden.

Table 2

Surface area and number of species of the West Frisian islands, the East Frisian islands and the North Frisian islands.

Figuur 1
 Bemonsterde locaties op de waddeneilanden in de jaren 1990-2004 (1x1km-hokken, Amersfoortcoördinaten).
 Figure 1
 Sample sites at the West Frisian islands in the years 1990-2004 (1km-squares, Amersfoort-grid).

Figuur 2
 Ligging van de waddeneilanden en de Oost- en Noord-Friese eilanden.
 Figure 2
 Location of the West, East, and North Frisian islands.

Tabel 3

Wantsen van de waddeneilanden. Legenda: AM: Ameland, NF: Noord-Friese eilanden, OF: Oost-Friese eilanden. SG: Schiermonnikoog, TS: Terschelling, TX: Texel, VL: Vlieland, WF: waddeneilanden; *: soort nieuw voor de waddeneilanden; ●: Vermeld door Aukema & Woudstra (1989); ■: Aanvulling op Aukema & Woudstra (1989); -: Geen melding.

Table 3

Heteroptera of the West Frisian islands. Abbreviations: AM: Ameland, NF: North Frisian Islands, OF: East Frisian islands. SG: Schiermonnikoog, TS: Terschelling, TX: Texel, VL: Vlieland, WF: West Frisian islands; *: species new for the West Frisian islands. ●: Recorded by Aukema & Woudstra (1989); ■: Addition to Aukema & Woudstra (1989); -: No record.

familie/soort	TX	VL	TS	AM	SG	WF	OF	NF
Ceratocombidae								
<i>Ceratocombus coleoptratus</i> (Zetterstedt, 1819)	■	-	-	●	●	●	●	-
Nepidae								
<i>Nepa cinerea</i> Linnaeus, 1758	●	●	●	●	●	●	●	●
* <i>Ranatra linearis</i> (Linnaeus, 1758)	■	■	■	■	■	■	-	-
Corixidae								
* <i>Micronecta scholtzi</i> (Fieber, 1860)	-	-	-	■	-	■	-	-
<i>Cymatia bonsdorffii</i> (C.R. Sahlberg, 1819)	■	-	●	■	●	●	●	●
<i>Cymatia coleoptrata</i> (Fabricius, 1777)	■	●	●	●	●	●	-	●
* <i>Cymatia rogenhoferi</i> (Fieber, 1864)	-	-	■	-	-	■	-	-
<i>Glaenocoris propinqua</i> (Fieber, 1860)	-	-	●	-	●	●	●	-
<i>Arctocoris germari</i> (Fieber, 1848)	●	-	●	■	●	●	●	●
<i>Callicoris praeusta praeusta</i> (Fieber, 1848)	●	●	●	●	●	●	●	●
<i>Corixa affinis</i> Leach, 1817	●	●	●	●	●	●	●	●
<i>Corixa dentipes</i> Thomson, 1869	-	■	●	-	●	●	●	●
<i>Corixa panzeri</i> Fieber, 1848	●	●	●	●	●	●	●	●
<i>Corixa punctata</i> (Illiger, 1807)	●	●	●	●	●	●	●	●
<i>Hesperocoris castanea</i> (Thomson, 1869)	-	-	-	-	-	-	●	●
<i>Hesperocoris linnaei</i> (Fieber, 1848)	●	●	●	●	●	●	●	●
<i>Hesperocoris moesta</i> (Fieber, 1848)	●	●	●	●	●	●	-	-
<i>Hesperocoris sahlbergi</i> (Fieber, 1848)	●	●	●	●	●	●	●	●
<i>Paracoris concinna concinna</i> (Fieber, 1848)	●	●	●	●	●	●	●	●
<i>Sigara selecta</i> (Fieber, 1848)	-	-	●	-	-	●	-	-
<i>Sigara stagnalis stagnalis</i> (Leach, 1817)	●	-	●	●	●	●	●	●
<i>Sigara nigrolineata nigrolineata</i> (Fieber, 1848)	●	●	●	■	●	●	●	●
<i>Sigara limitata limitata</i> (Fieber, 1848)	●	●	-	-	-	●	-	●
<i>Sigara semistriata</i> (Fieber, 1848)	■	■	●	■	●	●	●	●
<i>Sigara striata</i> (Linnaeus, 1758)	●	●	●	●	●	●	●	●
<i>Sigara distincta</i> (Fieber, 1848)	■	●	●	●	●	●	●	●
<i>Sigara falleni</i> (Fieber, 1848)	●	●	●	●	●	●	●	●
<i>Sigara fossarum</i> (Leach, 1817)	-	-	●	-	●	●	●	●
* <i>Sigara iactans</i> Jansson, 1983	■	-	■	■	■	■	●	-
* <i>Sigara longipalis</i> (J. Sahlberg, 1878)	-	-	■	-	-	■	-	●
<i>Sigara scotti</i> (Douglas & Scott, 1868)	●	-	●	-	●	●	●	●

	TX	VL	TS	AM	SG	WF	OF	NF
<i>Sigara lateralis</i> (Leach, 1817)	●	●	●	●	●	●	●	●
Naucoridae								
<i>Ilyocoris cimicoides cimicoides</i> (Linnaeus, 1758)	●	●	●	●	■	●	●	-
Notonectidae								
<i>Notonecta glauca glauca</i> Linnaeus, 1758	●	●	●	●	●	●	●	●
<i>Notonecta lutea</i> Müller, 1776	■	-	●	-	■	●	●	●
<i>Notonecta maculata</i> Fabricius, 1794	-	-	●	-	-	●	-	-
<i>Notonecta obliqua</i> Thunberg, 1787	●	●	●	-	-	●	●	●
<i>Notonecta reuteri reuteri</i> Hungerford, 1928	-	●	●	-	-	●	-	●
<i>Notonecta viridis</i> Delcourt, 1909	●	●	●	●	●	●	●	●
Pleidae								
<i>Plea minutissima minutissima</i> Leach, 1817	●	●	●	●	●	●	●	●
Mesoveliidae								
<i>Mesovelia furcata</i> Mulsant & Rey, 1852	■	-	●	●	-	●	●	●
Hebridae								
<i>Hebrus pusillus pusillus</i> (Fallén, 1807)	●	-	-	-	-	●	-	-
<i>Hebrus ruficeps</i> Thomson, 1871	●	-	●	■	■	●	●	●
Hydrometridae								
<i>Hydrometra stagnorum</i> (Linnaeus, 1758)	●	●	●	-	■	●	●	●
Veliidae								
<i>Microvelia reticulata</i> (Burmeister, 1835)	●	-	●	■	-	●	●	●
<i>Velia caprai caprai</i> Tamanini, 1947	●	-	●	-	■	●	●	●
Gerridae								
<i>Gerris argentatus</i> Schummel, 1832						-	-	●
<i>Gerris gibbifer</i> Schummel, 1832	●	-	-	-	-	●	●	●
<i>Gerris lacustris</i> (Linnaeus, 1758)	●	●	●	-	●	●	●	●
<i>Gerris odontogaster</i> (Zetterstedt, 1828)	■	●	●	●	■	●	●	●
<i>Gerris thoracicus</i> Schummel, 1832	●	●	●	●	●	●	●	●
* <i>Gerris lateralis</i> Schummel, 1832	-	-	■	-	-	■	-	-
<i>Limnoporus rufoscutellatus</i> (Latreille, 1807)	●	-	●	-	-	●	-	-
Saldidae								
<i>Chiloxanthus pilosus</i> (Fallén, 1807)	●	■	●	■	●	●	●	●
<i>Chartoscirta cincta cincta</i> (Herrich-Schaeffer, 1841)	●	●	●	■	■	●	●	●
<i>Chartoscirta cocksii</i> (Curtis, 1835)	●	■	●	■	●	●	●	●
<i>Chartoscirta elegantula elegantula</i> (Fallén, 1807)						-	●	●
<i>Halosalda lateralis</i> (Fallén, 1807)	●	●	●	●	●	●	●	●
<i>Micracanthia marginalis</i> (Fallén, 1807)	-	-	●	-	-	●	●	●
<i>Saldula arenicola arenicola</i> (Scholtz, 1847)	-	-	●	■	-	●	●	-
<i>Saldula melanoscela</i> (Fieber, 1859)	-	-	●	-	●	●	●	-
<i>Saldula opacula</i> (Zetterstedt, 1838)	●	●	●	-	■	●	●	-
<i>Saldula orthochila</i> (Fieber, 1859)	●	●	●	■	●	●	●	-
<i>Saldula pallipes</i> (Fabricius, 1794)	●	■	●	■	●	●	●	●
<i>Saldula palustris</i> (Douglas, 1874)	●	●	●	●	●	●	●	●

	TX	VL	TS	AM	SG	WF	OF	NF
<i>Saldula pilosella pilosella</i> (Thomson, 1871)	●	-	●	●	■	●	●	●
<i>Saldula saltatoria</i> (Linnaeus, 1758)	●	●	●	●	●	●	●	●
<i>Salda littoralis</i> (Linnaeus, 1758)	●	●	●	●	●	●	●	●
<i>Salda muelleri</i> (Gmelin, 1790)	-	-	●	●	-	●	-	-
Tingidae								
<i>Acalypta gracilis</i> (Fieber, 1844)						-	●	-
<i>Acalypta nigrina</i> (Fallén, 1807)						-	-	●
<i>Acalypta parvula</i> (Fallén, 1807)	●	●	●	●	●	●	●	●
<i>Acalypta platycheila</i> (Fieber, 1844)	-	-	●	●	-	●	●	-
<i>Agramma laetum</i> (Fallén, 1807)	●	■	●	●	●	●	●	●
<i>Derephysia foliacea foliacea</i> (Fallén, 1807)	●	■	●	●	●	●	●	●
* <i>Dictyla convergens</i> (Herrich-Schaeffer, 1835)	■	-	-	■	-	■	●	-
<i>Dictyla humuli</i> (Fabricius, 1794)	-	-	-	-	●	●	●	-
<i>Dictyonota strichnocera</i> Fieber, 1844	●	-	-	-	-	●	-	●
<i>Kalama tricornis</i> (Schrank, 1801)	●	-	●	●	-	●	●	●
<i>Physatocheila dumetorum</i> (Herrich-Schaeffer, 1838)	●	-	-	-	-	●	-	-
* <i>Physatocheila smreczynskii</i> China, 1952	-	-	-	■	-	■	-	-
<i>Tingis ampliata</i> (Herrich-Schaeffer, 1838)	■	■	■	■	●	●	●	-
<i>Tingis cardui</i> (Linnaeus, 1758)	●	■	■	●	■	●	●	●
Microphysidae								
<i>Loricula bipunctata</i> (Perris, 1857)	●	-	●	-	-	●	●	-
<i>Loricula elegantula</i> (Baerensprung, 1858)	■	-	●	-	-	●	●	●
<i>Loricula pselaphiformis</i> Curtis, 1833	-	●	●	-	-	●	●	-
* <i>Myrmedobia coleoprata</i> (Fallén, 1807)	■	-	■	-	-	■	●	-
<i>Myrmedobia exilis</i> (Fallén, 1807)	■	-	●	-	■	●	-	-
Miridae								
* <i>Bryocoris pteridis</i> (Fallén, 1807)	■	-	-	■	-	■	●	-
<i>Monalocoris filicis</i> (Linnaeus, 1758)	●	-	●	●	●	●	●	●
<i>Campyloneura virgula</i> (Herrich-Schaeffer, 1835)	■	-	●	-	-	●	●	-
* <i>Dicyphus globulifer</i> (Fallén, 1829)	-	-	-	-	■	■	●	-
<i>Dicyphus epilobii</i> Reuter, 1883	●	-	●	●	■	●	●	-
<i>Dicyphus errans</i> (Wolff, 1804)						-	●	-
<i>Dicyphus pallicornis</i> (Fieber, 1861)	■	-	●	■	-	●	●	
<i>Deraeocoris scutellaris</i> (Fabricius, 1794)						-	-	●
<i>Deraeocoris lutescens</i> (Schilling, 1837)	■	-	●	■	-	●	●	-
<i>Adelphocoris lineolatus</i> (Goeze, 1778)	●	●	●	●	●	●	●	●
* <i>Adelphocoris quadripunctatus</i> (Fabricius, 1794)	■	-	-	-	-	■	-	-
* <i>Adelphocoris ticinensis</i> (Meyer-Dür, 1843)	■	-	-	-	-	■	-	-
<i>Apolygus lucorum</i> (Meyer-Dür, 1843)	■	■	-	-	-	●	●	●
<i>Apolygus spinolae</i> (Meyer-Dür, 1841)	■	-	●	-	-	●	-	●
<i>Calocoris roseomaculatus roseomaculatus</i> (De Geer, 1773)	●	●	-	-	●	●	●	●
<i>Camptozygum aequale</i> (Villers, 1789)						-	●	●
<i>Capsus ater</i> (Linnaeus, 1758)	●	■	●	●	■	●	●	●

	TX	VL	TS	AM	SG	WF	OF	NF
<i>Capsus pilifer</i> (Remane, 1950)	●	-	-	-	-	●	●	-
<i>Charagochilus gyllenhalii</i> (Fallén, 1807)	-	-	●	●	-	●	●	●
<i>Closterotomus fulvomaculatus</i> (De Geer, 1773)						-	●	-
<i>Closterotomus norwegicus</i> (Gmelin, 1790)	●	●	●	●	●	●	●	●
<i>Dichroscytus rufipennis</i> (Fallén, 1807)						-	-	●
<i>Liocoris tripustulatus</i> (Fabricius, 1781)	■	■	●	●	■	●	●	-
<i>Lygocoris minor</i> (Wagner, 1950)	●	●	●	●	-	●	●	●
<i>Lygocoris pabulinus</i> (Linnaeus, 1761)	■	■	●	●	■	●	●	●
<i>Lygocoris rugicollis</i> (Fallén, 1807)	●	-	●	■	-	●	-	●
<i>Lygus maritimus</i> Wagner, 1949	●	●	●	●	■	●	●	●
<i>Lygus pratensis</i> (Linnaeus, 1758)	-	●	●	■	■	●	●	●
<i>Lygus rugulipennis</i> Poppius, 1911	●	-	●	-	●	●	●	●
<i>Megacoelum beckeri</i> (Fieber, 1870)	●	■	-	-	-	●	-	-
<i>Megacoelum infusum</i> (Herrich-Schaeffer, 1837)	■	-	●	-	-	●	-	-
<i>Neolygus contaminatus</i> (Fallén, 1807)	●	-	●	-	●	●	●	●
<i>Neolygus viridis</i> (Fallén, 1807)	■	-	●	-	-	●	-	-
<i>Orthops basalis</i> (A. Costa, 1853)	■	■	●	-	■	●	-	-
<i>Orthops campestris</i> (Linnaeus, 1758)	■	-	●	■	■	●	●	●
<i>Orthops kalmii</i> (Linnaeus, 1758)						-	●	●
<i>Pantilius tunicatus</i> (Fabricius, 1781)	■	■	●	■	■	●	●	-
<i>Phytocoris insignis</i> Reuter, 1876						-	-	●
<i>Phytocoris ulmi</i> (Linnaeus, 1758)	●	-	-	-	-	●	●	●
<i>Phytocoris varipes</i> Boheman, 1852	●	●	●	●	■	●	●	●
<i>Phytocoris longipennis</i> Flor, 1861	●	-	●	-	-	●	●	●
<i>Phytocoris pini</i> Kirschbaum, 1856						-	●	-
<i>Phytocoris populi</i> (Linnaeus, 1758)	●	-	●	-	-	●	-	-
<i>Phytocoris reuteri</i> Saunders, 1876	■	■	●	-	-	●	●	-
* <i>Phytocoris tiliae tiliae</i> (Fabricius, 1777)	■	-	-	-	-	■	-	-
* <i>Pinalitus cervinus</i> (Herrich-Schaeffer, 1841)	■	-	-	-	-	■	●	●
<i>Pinalitus rubricatus</i> (Fallén, 1807)	■	-	●	-	-	●	●	●
<i>Polymerus palustris</i> (Reuter, 1907)	●	-	-	-	-	●	-	●
<i>Polymerus unifasciatus</i> (Fabricius, 1794)	●	●	●	●	●	●	●	●
<i>Polymerus vulneratus</i> (Panzer, 1806)	●	-	●	●	-	●	●	-
* <i>Stenotus binotatus</i> (Fabricius, 1794)	■	-	-	■	-	■	●	-
<i>Leptopterna dolabrata</i> (Linnaeus, 1758)	-	-	●	-	-	●	●	●
<i>Leptopterna ferrugata</i> (Fallén, 1807)	●	●	●	●	●	●	●	●
<i>Megaloceroea recticornis</i> (Geoffroy, 1785)						-	●	-
<i>Notostira elongata</i> (Geoffroy, 1785)	●	●	●	●	●	●	●	●
<i>Pithanus maerkelii</i> (Herrich-Schaeffer, 1838)	●	●	●	●	●	●	●	●
<i>Stenodema calcarata</i> (Fallén, 1807)	●	●	●	●	●	●	●	●
<i>Stenodema trispinosa</i> Reuter, 1904	■	-	●	■	●	●	●	●
<i>Stenodema holsata</i> (Fabricius, 1787)						-	●	●
<i>Stenodema laevigata</i> (Linnaeus, 1758)	●	■	●	●	●	●	●	●

	TX	VL	TS	AM	SG	WF	OF	NF
<i>Stenodema virens</i> (Linnaeus, 1767)	-	-	●	-	-	●	●	-
<i>Teratocoris antennatus</i> (Boheman, 1852)	●	●	●	■	-	●	●	●
<i>Teratocoris saundersi saundersi</i> Douglas & Scott, 1869	●	-	●	●	-	●	●	●
<i>Trigonotylus caelestialium</i> (Kirkaldy, 1902)	●	-	-	-	-	●	●	-
<i>Trigonotylus psammaecolor</i> Reuter, 1885	●	●	●	●	-	●	●	●
<i>Trigonotylus ruficornis</i> (Geoffroy, 1785)	●	●	●	●	●	●	●	●
<i>Orthocephalus saltator</i> (Hahn, 1835)	■	●	●	●	-	●	●	-
<i>Pachytomella parallela</i> (Meyer-Dür, 1843)	●	■	●	■	-	●	-	-
<i>Strongylocoris leucocephalus</i> (Linnaeus, 1758)						-	-	●
<i>Strongylocoris luridus</i> (Fallén, 1807)	●	●	●	-	-	●	●	●
<i>Blepharidopterus angulatus</i> (Fallén, 1807)	●	●	●	●	●	●	●	●
<i>Blepharidopterus diaphanus</i> (Kirschbaum, 1856)	●	-	●	-	■	●	●	●
<i>Cyllocoris histrionius</i> (Linnaeus, 1767)	■	-	●	■	-	●	●	-
<i>Cyrtorhinus caricis</i> (Fallén, 1807)	-	-	●	-	-	●	●	●
<i>Fieberocapsus flaveolus</i> (Reuter, 1870)	●	●	●	●	-	●	●	-
<i>Globiceps fulvicollis</i> Jakovlev, 1877	●	●	●	●	●	●	●	●
<i>Heterocordylus genistae</i> (Scopoli, 1763)	-	-	●	-	-	●	-	●
<i>Heterocordylus leptocerus</i> (Kirschbaum, 1856)						-	-	●
<i>Heterocordylus tibialis</i> (Hahn, 1833)	■	-	●	■	-	●	●	●
<i>Heterotoma planicornis</i> (Pallas, 1772)	●	■	●	●	●	●	●	●
* <i>Malacocoris chlorizans</i> (Panzer, 1794)	■	-	-	-	-	■	●	-
<i>Mecomma ambulans</i> (Fallén, 1807)						-	●	●
<i>Orthotylus ericetorum ericetorum</i> (Fallén, 1807)	●	-	●	-	-	●	●	●
<i>Orthotylus flavosparsus</i> (C.R. Sahlberg, 1841)	●	■	●	■	■	●	●	●
<i>Orthotylus moncreaffi</i> (Douglas & Scott, 1874)	●	●	●	■	●	●	●	●
<i>Orthotylus rubidus</i> (Puton, 1874)	●	●	●	■	■	●	●	●
<i>Orthotylus flavinervis</i> (Kirschbaum, 1856)	●	■	●	-	-	●	●	●
<i>Orthotylus marginalis</i> Reuter, 1883	●	●	●	●	●	●	●	●
* <i>Orthotylus nassatus</i> (Fabricius, 1787)	■	-	-	-	-	■	-	-
<i>Orthotylus prasinus</i> (Fallén, 1826)						-	●	-
<i>Orthotylus tenellus</i> (Fallén, 1807)	■	-	●	-	-	●	-	-
<i>Orthotylus virens</i> (Fallén, 1807)						-	-	●
<i>Orthotylus viridinervis</i> (Kirschbaum, 1856)	●	-	●	-	-	●	●	-
<i>Orthotylus concolor</i> (Kirschbaum, 1856)	■	-	●	-	-	●	●	●
<i>Orthotylus virescens</i> (Douglas & Scott, 1865)	●	■	●	-	-	●	●	●
<i>Orthotylus bilineatus</i> (Fallén, 1807)						-	●	●
* <i>Pseudoloxops coccineus</i> (Meyer-Dür, 1843)	■	-	-	-	-	■	●	-
<i>Pilophorus cinnamopterus</i> (Kirschbaum, 1856)	●	■	■	-	●	●	●	●
<i>Pilophorus clavatus</i> (Linnaeus, 1767)	●	●	●	●	●	●	●	●
<i>Pilophorus confusus</i> (Kirschbaum, 1856)	●	●	●	●	-	●	●	●
<i>Pilophorus perplexus</i> (Douglas & Scott, 1875)	■	-	●	-	■	●	●	-
<i>Hallodapus rufescens</i> (Burmeister, 1835)						-	-	●
<i>Systellonotus triguttatus</i> (Linnaeus, 1767)	■	-	●	-	-	●	●	●

	TX	VL	TS	AM	SG	WF	OF	NF
<i>Amblytylus albidus</i> (Hahn, 1834)						-	●	●
* <i>Amblytylus nasutus</i> (Kirschbaum, 1856)	■	-	■	-	-	■	●	-
<i>Asciodema obsoleta</i> (Fieber, 1864)						-	-	●
<i>Atractotomus magnicornis</i> (Fallén, 1807)	-	-	●	-	-	●	-	-
* <i>Atractotomus mali</i> (Meyer-Dür, 1843)	■	-	■	-	-	■	●	-
<i>Campylomma verbasci</i> (Meyer-Dür, 1843)						-	●	●
<i>Chlamydatus saltitans</i> (Fallén, 1807)	●	●	●	■	■	●	●	●
<i>Chlamydatus pulicarius</i> (Fallén, 1807)						-	-	●
<i>Chlamydatus pullus</i> (Reuter, 1870)	●	-	-	-	-	●	●	●
<i>Compsidolon salicellum</i> (Herrich-Schaeffer, 1841)						-	●	-
<i>Conostethus griseus</i> Douglas & Scott, 1870	●	-	●	■	●	●	●	●
* <i>Conostethus roseus</i> (Fallén, 1807)	-	-	-	■	-	■	●	●
* <i>Europiella artemisiae</i> (Becker, 1864)	-	-	-	-	■	■	●	●
<i>Europiella decolor</i> (Uhler, 1893)	●	■	●	■	●	●	●	●
* <i>Harpocera thoracica</i> (Fallén, 1807)	■	-	-	-	-	■	-	-
<i>Lopus decolor decolor</i> (Fallén, 1807)	●	●	●	●	●	●	●	●
<i>Macrotylus paykullii</i> (Fallén, 1807)	●	●	●	●	●	●	●	-
<i>Megalocoleus molliculus</i> (Fallén, 1807)	●	●	-	-	-	●	●	●
<i>Megalocoleus tanaceti</i> (Fallén, 1807)	■	-	-	●	■	●	●	●
<i>Monosynamma bohemanii</i> (Fallén, 1829)	●	●	●	●	●	●	●	●
<i>Monosynamma maritimum</i> (Wagner, 1947)	●	-	●	●	●	●	●	●
<i>Oncotylus punctipes</i> Reuter, 1875						-	-	●
<i>Parapsallus vitellinus</i> (Scholtz, 1847)						-	●	●
<i>Phoenicocoris obscurellus</i> (Fallén, 1829)	-	-	●	-	-	●	●	●
<i>Placochilus seladonicus</i> (Fallén, 1807)						-	-	●
<i>Plagiognathus arbustorum arbustorum</i> (Fabricius, 1794)	■	■	●	●	●	●	●	●
<i>Plagiognathus chrysanthemii</i> (Wolff, 1804)	●	●	●	-	●	●	●	●
* <i>Psallus betuleti betuleti</i> (Fallén, 1826)	■	-	-	-	-	■	●	-
<i>Psallus perrisi</i> (Mulsant & Rey, 1852)	■	-	●	■	-	●	●	-
<i>Psallus variabilis</i> (Fallén, 1807)	●	-	-	-	-	●	●	-
* <i>Psallus wagneri</i> Ossiannilsson, 1953	■	-	■	-	-	■	-	-
<i>Psallus ambiguus</i> (Fallén, 1807)	■	-	●	-	-	●	●	-
<i>Psallus quercus</i> (Kirschbaum, 1856)	-	-	■	-	●	●	●	-
<i>Psallus confusus</i> Rieger, 1981	■	-	●	-	-	●	●	-
<i>Psallus falleni</i> Reuter, 1883	●	■	●	-	-	●	●	●
* <i>Psallus flavellus</i> Stichel, 1933	■	-	-	-	-	■	-	-
<i>Psallus haematodes</i> (Gmelin, 1790)	●	●	●	●	■	●	●	●
* <i>Psallus lepidus</i> Fieber, 1858	■	-	■	-	-	■	●	-
<i>Psallus salicis</i> (Kirschbaum, 1856)	■	■	●	-	-	●	-	-
<i>Psallus varians varians</i> (Herrich-Schaeffer, 1841)	●	-	●	■	-	●	●	-
<i>Salicarus roseri</i> (Herrich-Schaeffer, 1838)						-	●	-
<i>Sthenarus rotermundi</i> (Scholtz, 1847)	■	-	●	-	-	●	●	●
<i>Tythus pygmaeus</i> (Zetterstedt, 1838)	■	●	●	-	-	●	●	-

	TX	VL	TS	AM	SG	WF	OF	NF
Nabidae								
<i>Himacerus major</i> (A. Costa, 1842)	●	●	●	●	-	●	●	●
<i>Himacerus mirmicoides</i> (O. Costa, 1834)	-	-	■	■	●	●	●	-
<i>Himacerus apterus</i> (Fabricius, 1798)	●	-	■	■	■	●	●	-
<i>Himacerus boops</i> (Schjødte, 1870)	-	■	●	■	●	●	●	-
<i>Nabis limbatus</i> Dahlbom, 1851	●	●	●	■	●	●	●	●
<i>Nabis lineatus</i> Dahlbom, 1851	●	■	●	●	●	●	●	●
<i>Nabis flavomarginatus</i> Scholtz, 1847	●	●	●	●	●	●	●	●
<i>Nabis ericetorum</i> Scholtz, 1847	●	■	●	●	●	●	●	●
<i>Nabis ferus</i> (Linnaeus, 1758)	●	●	●	■	-	●	●	●
<i>Nabis pseudoferus pseudoferus</i> Remane, 1949	■	-	●	●	■	●	●	●
Anthocoridae								
<i>Acomporis alpinus</i> Reuter, 1875	■	■	●	-	-	●	-	●
<i>Acomporis pygmaeus</i> (Fallén, 1807)	-	-	●	-	-	●	●	●
<i>Anthocoris confusus</i> Reuter, 1884	■	-	●	-	-	●	●	●
* <i>Anthocoris limbatus</i> Fieber, 1836	■	-	■	■	-	■	●	-
<i>Anthocoris nemoralis</i> (Fabricius, 1794)	●	●	●	●	●	●	●	●
<i>Anthocoris nemorum</i> (Linnaeus, 1761)	●	●	●	●	●	●	●	●
<i>Anthocoris sarothamni</i> Douglas & Scott, 1865	●	-	●	-	-	●	-	●
* <i>Anthocoris simulans</i> Reuter, 1884	■	-	■	-	-	■	-	-
<i>Temnostethus gracilis</i> Horváth, 1907	■	-	●	-	-	●	●	●
<i>Temnostethus pusillus</i> (Herrich-Schaeffer, 1835)	-	-	●	-	-	●	●	●
<i>Tetraphleps bicuspis</i> (Herrich-Schaeffer, 1835)						-	-	●
* <i>Orius horvathi</i> (Reuter, 1884)	■	-	-	-	-	■	-	-
<i>Orius laticollis laticollis</i> (Reuter, 1884)	■	-	●	■	-	●	●	-
<i>Orius majusculus</i> (Reuter, 1879)	●	●	●	■	■	●	●	●
<i>Orius minutus</i> (Linnaeus, 1758)	-	-	●	■	-	●	●	●
<i>Orius niger</i> (Wolff, 1811)	■	■	●	■	-	●	●	●
<i>Brachysteles parvicornis</i> (A. Costa, 1847)	●	-	-	-	-	●	-	-
<i>Lyctocoris campestris</i> (Fabricius, 1794)	●	●	●	●	-	●	●	●
<i>Xylocoris galactinus</i> (Fieber, 1836)						-	●	-
<i>Xylocoris lativentris</i> (J. Sahlberg, 1870)						-	●	-
Cimicidae								
<i>Cimex lectularius</i> Linnaeus, 1758						-	●	-
Reduviidae								
<i>Empicoris vagabundus</i> (Linnaeus, 1758)	■	●	●	-	-	●	●	-
<i>Reduvius personatus</i> (Linnaeus, 1758)	●	-	■	-	-	●	-	-
<i>Coranus subapterus</i> (De Geer, 1773)	●	●	●	-	-	●	●	●
Aradidae								
<i>Aradus cinnamomeus</i> Panzer, 1806	-	-	●	-	-	●	-	-
Lygaeidae								
<i>Nysius ericae ericae</i> (Schilling, 1829)	●	■	●	■	■	●	●	●
<i>Nysius helveticus</i> (Herrich-Schaeffer, 1850)	-	■	●	-	●	●	●	●

	TX	VL	TS	AM	SG	WF	OF	NF
<i>Nysius senecionis senecionis</i> (Schilling, 1829)	●	-	●	-	■	●	●	-
<i>Nysius thymi thymi</i> (Wolff, 1804)	●	●	●	●	●	●	●	●
<i>Kleidocerys ericae</i> (Horváth, 1908)	●	-	■	-	-	●	-	-
<i>Kleidocerys resedae resedae</i> (Panzer, 1797)	●	●	●	●	●	●	●	●
<i>Cymus aurescens</i> Distant, 1883						-	●	●
<i>Cymus claviculus</i> (Fallén, 1807)	●	●	●	■	●	●	●	●
<i>Cymus glandicolor</i> Hahn, 1832	●	■	●	●	●	●	●	●
* <i>Cymus melanocephalus</i> Fieber, 1861	■	■	■	■	-	■	●	-
<i>Dimorphopterus spinolae</i> (Signoret, 1857)						-	●	-
* <i>Ischnodemus sabuleti</i> (Fallén, 1826)	■	-	-	-	-	■	●	●
<i>Geocoris grylloides</i> (Linnaeus, 1761)	●	●	●	●	■	●	●	●
* <i>Chilacis typhae</i> (Perris, 1857)	■	-	■	-	■	■	-	-
<i>Heterogaster urticae</i> (Fabricius, 1775)	●	●	●	■	■	●	●	●
* <i>Metopoplax ditomoides</i> (A. Costa, 1847)	■	-	■	-	-	■	-	-
<i>Drymus brunneus brunneus</i> (R.F. Sahlberg, 1848)	●	●	●	●	■	●	●	●
<i>Drymus ryeii</i> Douglas & Scott, 1865	●	■	●	●	●	●	●	●
<i>Drymus sylvaticus</i> (Fabricius, 1775)	●	■	●	■	-	●	●	●
<i>Eremocoris abietis</i> (Linnaeus, 1758)	-	●	●	-	-	●	●	●
<i>Eremocoris plebejus</i> (Fallén, 1807)	●	●	●	-	-	●	●	●
* <i>Gastrodes abietum</i> Bergroth, 1914	-	■	-	-	■	■	●	-
<i>Gastrodes grossipes grossipes</i> (De Geer, 1773)	●	●	●	■	■	●	●	●
<i>Ischnocoris angustulus</i> (Boheman, 1852)	●	■	-	-	-	●	-	●
<i>Lamproplax picea</i> (Flor, 1860)	-	-	-	-	●	●	-	-
<i>Scolopostethus affinis</i> (Schilling, 1829)	●	●	●	●	●	●	●	●
<i>Scolopostethus decoratus</i> (Hahn, 1833)	●	●	●	●	■	●	●	●
* <i>Scolopostethus grandis</i> Horváth, 1880	-	-	-	■	-	■	-	-
<i>Scolopostethus thomsoni</i> Reuter, 1875	●	■	●	●	●	●	●	●
* <i>Taphropeltus contractus</i> (Herrich-Schaeffer, 1835)	■	-	-	■	■	■	-	●
* <i>Aphanus rolandri</i> (Linnaeus, 1758)	■	-	■	-	-	■	-	-
* <i>Emblethis denticollis</i> Horváth, 1878	■	-	-	-	-	■	-	-
<i>Gonianotus marginepunctatus</i> (Wolff, 1804)	●	●	●	-	-	●	-	-
<i>Macrodema microptera</i> (Curtis, 1836)	■	●	●	●	-	●	●	●
<i>Pionosomus varius</i> (Wolff, 1804)	●	●	●	-	●	●	●	●
<i>Pterotmetus staphyliniformis</i> (Schilling, 1829)	-	-	●	-	-	●	●	-
<i>Trapezonotus arenarius arenarius</i> (Linnaeus, 1758)	●	●	●	●	●	●	●	●
* <i>Trapezonotus desertus</i> Seidenstücker, 1951	-	■	-	-	-	■	-	-
<i>Megalonotus antennatus</i> (Schilling, 1829)	-	-	-	-	●	●	●	-
<i>Megalonotus chiragra</i> (Fabricius, 1794)	●	■	●	■	■	●	●	●
<i>Megalonotus praetextatus</i> (Herrich-Schaeffer, 1835)	●	●	●	■	■	●	-	-
<i>Megalonotus sabulicola</i> (Thomson, 1870)	●	-	-	-	-	●	-	●
<i>Sphragisticus nebulosus</i> (Fallén, 1807)	■	-	●	-	-	●	-	●
<i>Ligyrocoris sylvestris</i> (Linnaeus, 1758)						-	-	●
<i>Pachybrachius fracticollis</i> (Schilling, 1829)	●	■	■	-	-	●	●	●

	TX	VL	TS	AM	SG	WF	OF	NF
<i>Pachybrachius luridus</i> Hahn, 1826						-	●	-
<i>Plinthhis pusillus</i> (Scholtz, 1847)	●	-	-	-	■	●	●	●
<i>Plinthhis brevipennis</i> (Latreille, 1807)	●	●	●	●	●	●	●	-
<i>Graptopeltus lynceus</i> (Fabricius, 1775)	■	■	●	■	■	●	-	-
<i>Peritrechus geniculatus</i> (Hahn, 1832)	●	■	●	●	■	●	●	●
<i>Peritrechus lundii</i> (Gmelin, 1790)						-	-	●
<i>Peritrechus nubilus</i> (Fallén, 1807)	■	●	●	-	-	●	●	●
<i>Rhyparochromus pini</i> (Linnaeus, 1758)						-	●	●
* <i>Acompus rufipes</i> (Wolff, 1804)	-	-	-	■	-	■	-	-
<i>Stygnocoris fuliginus</i> (Geoffroy, 1785)	●	●	●	●	●	●	●	●
<i>Stygnocoris rusticus</i> (Fallén, 1807)	●	■	●	●	-	●	●	●
<i>Stygnocoris sabulosus</i> (Schilling, 1829)	●	●	●	●	■	●	●	●
Piesmatidae								
* <i>Parapiesma quadratum</i> (Fieber, 1844)	■	■	■	■	-	●	●	●
<i>Parapiesma salsolae</i> (Becker, 1867)	●	-	-	-	-	●	-	-
<i>Piesma capitatum</i> (Wolff, 1804)						-	-	●
<i>Piesma maculatum</i> (Laporte, 1833)	●	●	●	-	-	●	●	●
Berytidae								
<i>Neides tipularius</i> (Linnaeus, 1758)	●	-	●	■	■	●	●	●
<i>Berytinus minor minor</i> (Herrich-Schaeffer, 1835)	●	●	●	-	■	●	●	●
<i>Berytinus crassipes</i> (Herrich-Schaeffer, 1835)	●	-	-	-	-	●	●	-
<i>Berytinus montivagus</i> (Meyer-Dür, 1841)						-	-	●
<i>Berytinus signoreti</i> (Fieber, 1859)	●	-	●	■	■	●	●	●
<i>Gampsocoris punctipes punctipes</i> (Germar, 1822)	-	●	●	●	-	●	●	-
Rhopalidae								
* <i>Brachycarenum tigrinus</i> (Schilling, 1829)	■	-	■	-	■	■	●	●
* <i>Liorhyssus hyalinus</i> (Fabricius, 1794)	-	■	■	-	■	■	-	-
<i>Rhopalus parumpunctatus</i> Schilling, 1829	●	●	●	■	■	●	●	●
* <i>Stictopleurus abutilon</i> (Rossi, 1790)	■	-	■	-	-	■	-	-
<i>Chorosoma schillingii</i> (Schilling, 1829)	●	●	●	■	●	●	●	●
<i>Myrmus miriformis</i> (Fallén, 1807)	●	●	●	●	●	●	●	●
Coreidae								
<i>Arenocoris fallenii</i> (Schilling, 1829)	●	●	●	■	■	●	●	-
<i>Ceraleptus lividus</i> Stein, 1858	●	-	●	-	-	●	-	-
<i>Coriomeris denticulatus</i> (Scopoli, 1763)	●	■	●	-	-	●	-	-
* <i>Coreus marginatus marginatus</i> (Linnaeus, 1758)	■	-	-	-	■	■	●	-
* <i>Spathocera dalmanii</i> (Schilling, 1829)	■	-	-	-	-	■	-	-
* <i>Gonocerus acuteangulatus</i> (Goeze, 1778)	-	-	■	-	-	■	-	-
Cydnidae								
* <i>Byrsinus flavicornis</i> (Fabricius, 1794)	■	■	-	-	-	■	-	-
<i>Legnotus limbosus</i> (Geoffroy, 1785)	■	-	-	●	-	●	●	-
<i>Legnotus picipes</i> (Fallén, 1807)	●	●	●	●	■	●	●	-
<i>Sehirus luctuosus</i> Mulsant & Rey, 1866	●	■	-	-	-	●	●	●

	TX	VL	TS	AM	SG	WF	OF	NF
* <i>Sehirus morio</i> (Linnaeus, 1761)	■	-	-	-	-	■	●	-
* <i>Tritomegas bicolor</i> (Linnaeus, 1758)	■	-	-	-	-	■	●	●
Thyreocoridae								
<i>Thyreocoris scarabaeoides</i> (Linnaeus, 1758)	-	●	●	-	-	●	●	●
Acanthosomatidae								
<i>Acanthosoma haemorrhoidale haemorrhoidale</i> (Linnaeus, 1758)	●	■	●	■	-	●	●	-
<i>Cyphostethus tristriatus</i> (Fabricius, 1787)						-	●	-
<i>Elasmostethus interstinctus</i> (Linnaeus, 1758)	●	●	●	■	●	●	●	●
<i>Elasmucha fieberi</i> (Jakovlev, 1865)	-	●	●	-	-	●	●	-
<i>Elasmucha grisea grisea</i> (Linnaeus, 1758)	●	●	●	■	■	●	●	●
Scutelleridae								
<i>Odontoscelis lineola</i> Rambur, 1839	●	●	●	-	-	●	●	-
* <i>Eurygaster testudinaria testudinaria</i> (Geoffroy, 1785)	■	-	-	-	-	■	-	-
Pentatomidae								
* <i>Arma custos</i> (Fabricius, 1794)	-	■	■	-	-	■	●	-
<i>Jalla dumosa</i> (Linnaeus, 1758)	-	-	●	-	-	●	●	-
<i>Picromerus bidens</i> (Linnaeus, 1758)	■	■	●	■	-	●	●	●
<i>Rhacognathus punctatus</i> (Linnaeus, 1758)	-	-	●	-	-	●	●	●
<i>Troilus luridus</i> (Fabricius, 1775)						-	-	●
<i>Zicrona caerulea</i> (Linnaeus, 1758)	-	-	-	●	-	●	●	-
<i>Aelia acuminata acuminata</i> (Linnaeus, 1758)	●	■	●	■	■	●	●	●
<i>Aelia klugii</i> Hahn, 1833	●	-	●	■	●	●	●	●
<i>Neottiglossa pusilla</i> (Gmelin, 1790)	-	-	●	■	-	●	●	●
<i>Carpocoris fuscispinus</i> (Boheman, 1850)						-	●	-
<i>Chlorochroa juniperina juniperina</i> (Linnaeus, 1758)	●	-	●	-	-	●	-	●
* <i>Chlorochroa pinicola</i> (Mulsant & Rey, 1852)	-	■	-	-	-	■	●	-
<i>Dolycoris baccarum</i> (Linnaeus, 1758)	■	■	●	■	■	●	●	●
* <i>Palomena prasina</i> (Linnaeus, 1761)	■	■	■	-	■	■	●	-
<i>Pentatoma rufipes</i> (Linnaeus, 1758)	-	-	●	-	-	●	●	-
<i>Piezodorus lituratus</i> (Fabricius, 1794)	●	●	●	-	-	●	●	●
<i>Sciocoris cursitans cursitans</i> (Fabricius, 1794)	●	●	●	●	●	●	●	-
<i>Eurydema oleracea</i> (Linnaeus, 1758)	■	-	●	●	-	●	●	-
* <i>Eurydema ornata</i> (Linnaeus, 1758)	■	-	-	-	-	■	-	-
<i>Eurydema dominulus dominulus</i> (Scopoli, 1763)						-	●	-
* <i>Podops inuncta</i> (Fabricius, 1775)	■	■	-	-	-	■	-	-
Totaal	279	175	272	178	164	336	292	232

Familie/soort	Eiland	Publicatie
Nepidae		
<i>Ranatra linearis</i>	SG	Aukema & Cuppen (1996)
Corixidae		
<i>Sigara iactans</i>	SG	Aukema & Cuppen (1996)
<i>Sigara longipalis</i>	TS	Aukema, Cuppen & Hermes (1997)
Gerridae		
<i>Gerris lateralis</i>	TS	Aukema (2002)
Miridae		
<i>Conostethus roseus</i>	AM	Aukema (2003a)
Anthocoridae		
<i>Anthocoris limbatus</i>	TS	Aukema, Cuppen & Hermes (1997)
Lygaeidae		
<i>Cymus melanocephalus</i>	TS	Aukema, Cuppen & Hermes (1997)
<i>Metopoplax ditomoides</i>	TS TX	Aukema, Cuppen & Hermes (1997)
<i>Gastrodes abietum</i>	TS	Aukema, Cuppen & Hermes (1997)
<i>Aphanus rolandri</i>	TS	Aukema, Cuppen & Hermes (1997)
Piesmatidae		
<i>Parapiesma quadratum</i>	TS TX	Aukema, Cuppen & Hermes (1997)*
Rhopalidae		
<i>Liorhyssus hyalinus</i>	SG	Aukema & Cuppen (1996)
<i>Brachycarenum tigrinus</i>	SG	Aukema & Cuppen (1996)
<i>Stictopleurus abutilon</i>	TS TX	Aukema, Cuppen & Hermes (1997)
Pentatomidae		
<i>Arma custos</i>	TS	Aukema, Cuppen & Hermes (1997)
<i>Chlorochroa pinicola</i>	VL	Aukema & Aukema (1993)
<i>Palomena prasina</i>	TS	Aukema, Cuppen & Hermes (1997)

Tabel 4

Nieuwe wantsen voor de waddeneilanden gepubliceerd sinds Aukema & Woudstra (1989).

Afkortingen:

SG: Schiermonnikoog,

TS: Terschelling, TX: Texel en

VL: Vlieland. * De door

Gravestein (1959) van Terschelling vermelde exemplaren behoren alle tot *Piesma salsolae*.

Table 4

New Heteroptera for the West Frisian islands published since

Aukema & Woudstra (1989).

Abbreviations:

SG: Schiermonnikoog,

TS: Terschelling, TX: Texel en

VL: Vlieland. * The specimens

mentioned from Terschelling by

Gravestein (1959) all belong to

Piesma salsolae.

BIJZONDERE SOORTEN

Glaenocoris propinqua

Terschelling, Grltjeplak, Amersfoortcoördinaten (AC): 143-599, 13-21.VI.2003, 23♂, 10♀ en een groot aantal larven, en 29.VII.2003, 14♂, 7♀, B. Aukema.

Van *Glaenocoris propinqua* waren slechts twee meldingen bekend van de waddeneilanden. Leentvaar (1981) geeft haar op voor Rottumeroog, maar dit heeft zonder twijfel betrekking op een vondst van Schiermonnikoog, waar op 21 augustus

1965 een onbekend aantal exemplaren door H. Smit in de pas gegraven Berkenplas werd gevangen (Nieser 1967). In de collectie van het Zoölogisch Museum in Amsterdam (ZMAN) bevindt zich een vrouwtje van Terschelling, gevangen door G. Visser in de Van Hunenplak op 15 augustus 1970 (ex collectie J.H. Woudstra). In 2003 kwam *G. propinqua* in groot aantal voor in de Grltjeplak. Helaas kwam deze duinplas later in het jaar volledig droog te staan en werd er eind oktober geen enkele corixide in het weinige toen weer aanwezige water aangetroffen. De Van

Corixidae

Micronecta scholtzi
Cymatia rogenhoferi

Tingidae

Dictyla convergens
Physatocheila smreczynskii

Microphysidae

Myrmedobia coleoptrata

Miridae

Bryocoris pteridis
Dicyphus globulifer
Adelphocoris quadripunctatus
Adelphocoris ticinensis
Phytocoris tiliae tiliae
Pinalitus cervinus
Stenotus binotatus
Malacocoris chlorizans
Orthotylus nassatus

Pseudoloxops coccineus

Amblytylus nasutus
Atractotomus mali
Europiella artemisiae
Harpocera thoracica
Psallus betuleti betuleti
Psallus wagneri
Psallus flavellus
Psallus lepidus

Anthocoridae

Anthocoris similans
Orius horvathi

Lygaeidae

Ischnodemus sabuleti
Chilacis typhae
Scolopostethus grandis
Taphropeltus contractus
Emblethis denticollis

Trapezonotus desertus

Acompus rufipes

Coreidae

Coreus marginatus marginatus
Spathocera dalmanii
Gonocerus acuteangulatus

Cydnidae

Byrsinus flavicornis
Sehirus morio
Tritomegas bicolor

Scutelleridae

Eurygaster testudinaria testudinaria

Pentatomidae

Eurydema ornata
Podops inuncta

Tabel 5

Nieuwe soorten voor de waddeneilanden.

Table 5

New species for the West Frisian Islands.

Hunenplak werd op 11 juni 2003 uitvoerig bemonsterd, maar *G. propinqua* werd hier niet aangetroffen. Van het aangrenzende vaste land is ze bekend van Friesland (Nieser 1968: Appelscha en Bakkeveen). Bröring et al. (1993) vermelden haar van recente vondsten op de Oost-Friese eilanden Juist en Wangerooge.

Sigara selecta

Sigara selecta is een brakwatersoort, die in Nederland alleen bekend is van Terschelling en de Zeeuwse en Zuid-Hollandse delta (Aukema et al. 2002). Op Terschelling werd zij gevangen in de periode 1959-1962 ten zuiden van Midsland in een wiel bij Striep (Duffels 1962), het laatst door J.H. Woudstra op 24 augustus 1962. De vindplaats is door werkzaamheden aan de waddijk verdwenen en ondanks de nodige aandacht voor

de aquatische fauna van het eiland werd zij niet meer aangetroffen. Op de Oost- en Noord-Friese eilanden werd *S. selecta* niet gevonden (Bröring et al. 1993).

Cymatia rogenhoferi

Nieuw voor Friesland, nieuw voor de waddeneilanden

Terschelling, Badhuiskuil, AC 146-601, 9.VI.2003, 1 ♀; Griltjeplak, AC 143-599, 13.VI.2003, 1 ♂, B. Aukema.

Cymatia rogenhoferi (fig. 3) is een ponto-mediterrane soort, die pas sinds 1991 uit Nederland bekend is. De soort wordt beschouwd als een zeer zeldzame immigrant, waarvan het de vraag is of ze zich permanent in ons land kan vestigen. Aukema et al. (2002) geven slechts drie vindplaat-

Familie/soort	GR	RO		GR	RO
Notonectidae			<i>Orthotylus moncreaffi</i>	■	-
<i>Notonecta glauca glauca</i>	-	●	<i>Orthotylus rubidus</i>	●	-
Saldidae			<i>Europiella decolor</i>	●	-
<i>Chiloxanthus pilosus</i>	●	-	<i>Europiella artemisiae</i>	-	■
<i>Halosalda lateralis</i>	●	■	<i>Macrotylus paykullii</i>	-	■
<i>Salda littoralis</i>	-	●	<i>Plagiognathus arbustorum</i>	-	■
Tingidae			<i>Psallus haematodes</i>	-	●
<i>Derephysia foliacea</i>	-	■	Anthocoridae		
Miridae			<i>Anthocoris nemoralis</i>	-	●
<i>Apolygus lucorum</i>	-	■	<i>Anthocoris nemorum</i>	■	-
<i>Adelphocoris lineolatus</i>	-	●	Lygaeidae		
<i>Closterotomus norwegicus</i>	■	●	<i>Heterogaster urticae</i>	-	●
<i>Lygus maritimus</i>	■	■	<i>Scolopostethus affinis</i>	-	■
<i>Lygus rugulipennis</i>	-	●	<i>Megalonotus chiragra</i>	-	■
<i>Stenodema calcarata</i>	■	●	Rhopalidae		
<i>Stenodema trispinosa</i>	■	-	<i>Chorosoma schillingii</i>	■	■
<i>Trigonotylus caelestialium</i>	-	●	Cydnidae		
<i>Trigonotylus psammaecolor</i>	-	■	<i>Legnotus limbosus</i>	-	■
<i>Trigonotylus ruficornis</i>	-	●	Thyreocoridae		
<i>Blepharidopterus diaphanus</i>	-	●	<i>Thyreocoris scarabaeoides</i>	-	●
<i>Orthotylus flavosparsus</i>	●	●			
			Totaal aantal soorten	12	26

Tabel 6

Wantsen van de waddeneilanden Griend (GR) en Rottumeroog (RO). ●: Recorded by Aukema & Woudstra (1989); ■: Addition to Aukema & Woudstra (1989).

Table 6

Heteroptera of the West Frisian Islands of Griend (GR) and Rottumeroog (RO). ●: Recorded by Aukema & Woudstra (1989); ■: Addition to Aukema & Woudstra (1989).

sen (in totaal vier exemplaren): Roosendaal, Tungalroy en Tiel. Het is opmerkelijk dat in beide duinplassen ondanks intensieve bemonsteringen slechts één exemplaar werd aangetroffen. De Badhuisplak werd op 9, 12 en 17 juni, op 29 juli en op 27 oktober bemonsterd en de Griltjeplak op 13, 14 en 21 juni, 29 juli (op 26 oktober stond de plas praktisch droog). Van de Oost- en Noord-Friese eilanden is *C. rogenhoferi* niet bekend (Bröring et al. 1993).

Sigara longipalis

Terschelling, Boschplaat, plasje bij het begin van de Stuidfijk, AC 156-604, VI.1996, 1♂, J.G.M. Cuppen; Badhuiskuil, AC 146-601, 13.VI-26.X.2003, 103♂ en duinplasje ZO van de Badhuiskuil, AC 160-600, 19.VI.2003, 1♂, B. Aukema.

Sigara longipalis is in Nederland een zeldzame soort van stilstaande, grotere wateren op de zandgronden van het binnenland en de duinen

(Aukema et al. 2002). Het voorkomen in de duinplassen op Terschelling past in dit beeld. Opmerkelijk is de massale aanwezigheid van deze soort in de Badhuisplak. Op de vindplaats van 1996 werd ze in 2003 niet waargenomen. *Sigara longipalis* is ook bekend uit de provincie Groningen (Aukema et al. 2002), de Oost-Friese eilanden Juist, Norderney en Langeoog (Bröring et al. 1993) en het Noord-Friese Sylt (Burghardt 1975).

Notonecta reuteri reuteri

Notonecta reuteri is in Nederland een zeldzame soort, die recent uitsluitend in Zuidwest-Drenthe is gevangen (Aukema et al. 2002). Van de waddeneilanden is ze bekend van een drietal vondsten tussen 1966 en 1974. Op Terschelling werd op 18 juli 1966 één mannetje gevangen door F. Rijdsdijk (collectie Wageningen Universiteit), op 15 augustus gevolgd door de vondst van twee vrouwtjes in de Kroonpolders (AC 141-598) door G. Visser (collectie B. Aukema). E. van Nieukerken tenslotte ving op 31 augustus 1974 één mannetje in de Oude Eendenkooi (AC 128-589) op Vlieland (collectie RMNH). *Notonecta reuteri* is niet bekend van het aangrenzende vasteland en van de Duitse waddeneilanden (Bröring et al. 1993).

Gerris lateralis

Terschelling: AC 143-597 (Aukema 2002).

Gerris lateralis is in Nederland een betrekkelijk zeldzame schaatsenrijder, die vooral wordt aangetroffen op overschaduwde kleine wateren, bij voorkeur in broekbos (Aukema 2002). Op Terschelling werd op 17 augustus 1965 één macropteer mannetje verzameld op de Doodemanskisten (AC 143-597) door J.H. Woudstra (collectie ZMAN). De soort is niet met zekerheid waargenomen op de Oost- en Noordfriese eilanden (Bröring et al. 1993) en komt op het aangrenzende vasteland voor in het zuidelijk deel van de provincie Friesland (Aukema 2002).

Micracanthia marginalis

Micracanthia marginalis werd in de jaren 1965, 1966 en 1967 op verschillende plaatsen op Terschelling gevangen door J.H. Woudstra en B. Aukema (collecties ZMAN en B. Aukema). Ze komt voor op spaarzaam begroeide, vochtige plekken in heidegebieden. Recent werd ze in ons land alleen gevangen bij Staverden in de provincie Gelderland (Aukema et al. 2002). *Micracanthia marginalis* is ook vermeld van het Oost-Friese Borkum (Bröring et al. 1993) en het Noord-Friese Amrum (Burghardt 1975).

Dictyonota strichnocera

Dictyonota strichnocera leeft monofaag op brem *Cytisus scoparius* en is in Nederland een zeldzame soort, die recent alleen nog in Limburg lijkt voor te komen. Het enige exemplaar van de waddeneilanden werd in juli 1896 door K.W.J. Kempers op Texel gevangen (RMNH). De soort is niet bekend van het aangrenzende vasteland, maar werd wel gevangen op het Noord-Friese Amrum (Burghardt 1975).

Physatocheila dumetorum

Physatocheila dumetorum komt in Nederland verspreid voor op meidoorn *Crataegus* en peer *Pyrus*. Van de waddeneilanden is zij slechts bekend van één enkele oude vondst op Texel door K.W.J. Kempers in juli 1896 (Fokker 1899). Van het aangrenzende vasteland is zij bekend van Noord-Holland (Aukema 1996a). Ze wordt niet vermeld van de Oost- en Noord-Friese eilanden (Bröring et al. 1993).

Stenodema virens

Stenodema virens is een in Nederland zeer zeldzame graswants, die sinds 1973 niet meer werd gevangen (Aukema 2003b). Het enige van de waddeneilanden bekende exemplaar, een mannetje, werd op 12 augustus 1964 door J.S. Beernink bij Oosterend op Terschelling gevangen (collectie J.S. Beernink). Ze werd nooit op het aangrenzen-

Figuur 3
Cymatia rogenhoferi, male. Foto E. Wachmann, Berlin.
 Figure 3
Cymatia rogenhoferi, male. Photo E. Wachmann, Berlin.

de vasteland verzameld, maar wel werd op het Oost-Friese Mellum in de periode 1985-1987 één exemplaar gesleept (Bröring 1988).

Heterocordylus genistae

Heterocordylus genistae leeft monofaag op verbrem *Genista tinctoria* en is in Nederland alleen bekend van Terschelling, het Noord-Hollands duinreservaat en Zuid-Limburg (Aukema 1989). Ze werd op 21 juli 1954 voor het eerst in Nederland gevangen op Terschelling door W.H. Gravestein (collectie ZMAN), maar pas door Aukema (1989) definitief voor Nederland gemeld. Sindsdien werd ze in de periode 1962-2003 in totaal zeven keer verzameld in de duinen bij Hoorn en Oosterend en op het westelijk deel van de Boschplaat. Van het aangrenzend vasteland is

H. genistae alleen bekend uit de Noord-Hollandse duinen bij Bakkum. Ze werd ook gevangen op het Noord-Friese Sylt (Burghardt 1975).

Conostethus roseus

Ameland: AC 182-607 en 176-605 (Aukema 2003a).

Conostethus roseus leeft op buntgras *Corynephorus canescens* en zilverhaver *Aira caryophyllea* in open, droge zandige biotopen. Ze werd in Nederland in 1981 na bijna een eeuw herontdekt en bleek verspreid over het land in geschikte biotopen als zandverstuivingen en opgespoten terreinen voor te komen (Aukema 1988, 2003a). Op 1 juni 2000 werd ze in aantal verzameld op buntgras in schraal duingrasland op Ameland door

Figuur 4
Metopoplax ditomoides. Foto E. Wachmann, Berlijn.
 Figure 4
Metopoplax ditomoides. Photo E. Wachmann, Berlin.

B. Aukema, D.J. Hermes en Ph. Zeinstra. Ze is ook bekend uit het de Noord-Hollandse duinen (Castricum), Friesland en Groningen (Aukema 2003a), van zeven van de negen Oost-Friese eilanden (Bröring et al. 1993) en van het Noord-Friese Amrum (Burghardt 1975).

Orius horvathi

Nieuw voor Nederland, nieuw voor de waddeneilanden

Texel, dennenbos tussen Den Hoorn en De Koog, AC III-563, 29.VII.2004, 3 ♂, 1 ♀ geklopt van zwarte den *Pinus nigra*, D.J. Hermes. Idem, AC III-561, III-563, III-564, II2-565 en II3-568, 9.VIII.2004, in aantal met larven van zwarte den geklopt, B. Aukema en D.J. Hermes.

Orius horvathi werd op Texel op vijf verschillende plekken in de duinen geklopt van zwarte den, de eerste Nederlandse vondsten. De soort wordt vermeld van een groot aantal planten, van bomen tot kruiden, en als prooien worden bladluizen genoemd (Péricart 1972). De levenscyclus komt vermoedelijk overeen met die van de andere inheemse *Orius*-soorten: tenminste twee generaties per jaar en overwintering van de imago's. *Orius horvathi* heeft een eurosiberische verspreiding. Ze komt in Europa vooral voor in het midden en zuiden, en is schaars of ontbreekt in het noorden. In onze omgeving is ze bekend uit Frankrijk, Duitsland en Denemarken, maar er zijn geen meldingen uit België, Luxemburg, Ierland, Groot-Brittannië en Scandinavië. In Azië komt ze voor tot in Mongolië en China en ze is ook gemeld uit Noord-Afrika (Marokko) (Péricart 1996). Ze is

niet bekend van de Duitse waddeneilanden.

Kleidocerys ericae

Terschelling: AC 151-601 (Aukema, Cuppen & Hermes 1997); tevens in AC 150-601.

Tot 1996 was *Kleidocerys ericae* uit Nederland alleen bekend van één vindplaats op Texel, waar de soort in 1972 en 1974 in aantal gevangen werd op 't Mientje, een heideterreintje bij de Koog (Aukema & Woudstra 1989). Ondanks vele pogingen werd de soort daar sindsdien niet meer waargenomen. In 1996 werd er echter een populatie op Terschelling ontdekt bij de ijsbaan in Hoorn (Aukema, Cuppen & Hermes 1997), die ook in 2003 nog aanwezig was en bovendien werd toen een tweede populatie ontdekt op struikheide *Calluna vulgaris* op een heideterreintje in de duinen bij Lies. *Kleidocerys ericae* heeft een mediterraan-atlantische verspreiding en bereikt op de waddeneilanden de noordgrens van haar areaal. In het mediterrane gebied leeft ze op *Erica arborea*. Ze is niet aangetroffen op de Oost- en Noord-Friese eilanden (Bröring et al. 1993).

Metopoplax ditomoides

Texel: AC 111-560, 112-559, 113-565 en 116-559 (Aukema, Hermes & Woudstra 1997).

Terschelling: AC 146-599 (Aukema, Cuppen & Hermes 1997; Aukema, Hermes & Woudstra 1997).

Metopoplax ditomoides (fig. 4) behoort tot de soorten die hun areaal in Nederland recent sterk hebben uitgebreid. Na een eerste incidentele vondst in 1948 in Zuid-Limburg werd ze in 1994 herontdekt in Limburg en volgden de vondsten elkaar in snel tempo op, zodat ze nu in bijna alle provincies is waargenomen (Aukema 2003b). Ze leeft op kamille *Matricaria* en reukloze kamille *Tripleurospermum maritimum*. Ze komt ook voor in de provincie Groningen (Aukema et. al. 1999: Den Andel). Er zijn geen vondsten bekend van de Duitse waddeneilanden.

Scolopostethus grandis

Nieuw voor Friesland, nieuw voor de waddeneilanden

Ameland: Ballumerduinen, AC 176-607, 23-30.VI.1997, 1♀, Stichting Bargerveen (col. B. Aukema).

Scolopostethus grandis is een soort van de strooisellaag, die vooral gevonden wordt in bosranden. Uit Nederland is ze bekend uit Zuid-Limburg (Aukema 1989, als *S. pseudograndis* Wagner, 1950), Gelderland en Utrecht (Aukema 2000). Van de Duitse waddeneilanden is ze niet bekend.

Emblethis denticollis

Nieuw voor de waddeneilanden

Texel, akker langs Rommelpot, AC 111-561, 1♀ onder reigersbek *Erodium* sp., DH; tevens in AC 113-559, 117-572 en 117-573.

Emblethis denticollis werd in 1992 in Zeeuws-Vlaanderen voor het eerst in Nederland waargenomen (Aukema 1996b) en sindsdien is ze op een beperkt aantal andere locaties waargenomen, onder andere in de Noord- en Zuid-Hollandse duinen, maar op het aangrenzende vasteland werd ze nog niet aangetroffen. Van de Duitse waddeneilanden is ze niet bekend.

Trapezonotus desertus

Nieuw voor Friesland, nieuw voor de waddeneilanden

Vlieland, AC 130-589, VIII.1992, 1♂, R. Aukema (col. B. Aukema).

Trapezonotus desertus komt in Nederland algemeen voor in heidegebieden (Aukema 1989), maar niet langs de kust. Alleen de mannetjes zijn te onderscheiden van de nauw verwante *T. arenarius* (aan de hand van de parameren). Met uitzondering van het vermelde mannetje van Vlieland bleken alle gecontroleerde exemplaren van de waddeneilanden te behoren tot *T. arenarius*. Dit bleek ook op te gaan van materiaal van de Oost-

en Noord-Friese eilanden (Paulus 2002).

Megalonotus antennatus

Megalonotus antennatus is in Nederland een zeldzame soort die alleen bekend is van de Zuid-Limburgse kalkgraslanden, Schiermonnikoog en een vondst in 1885 bij Warnsveld (Aukema 1989). Op Schiermonnikoog werd op 14 mei 1961 een vrouwtje verzameld door G. Stobbe (collectie Fries Museum). Het voorkomen op het eiland kon pas in 1999 bevestigd worden, toen de eerste auteur van 3 tot en met 5 mei in totaal 25 mannetjes en 18 vrouwtjes uit vochtig mos klopte in het Kapenglop. Opmerkelijk was de vondst van een macropteer vrouwtje, een vorm die zeer zelden voorkomt. In 2000 ving Ph. Zeinstra twee vrouwtjes op de stortplaats langs de Prins Bernardweg. Van de Duitse waddeneilanden is *M. antennatus* bekend van recente vondsten op Langeoog en Norderney (Bröring et al. 1993).

Parapiesma salsolae

Parapiesma salsolae (fig. 5) leeft monofaag op looigruid *Salsola kali* en is in Nederland alleen bekend van De Slufter op Texel. Ze wordt daar sinds 1946 regelmatig verzameld, de laatste keer op 30 juli 2004 door D.J. Hermes. Op de Duitse waddeneilanden werd ze tot dusverre niet aangetroffen.

Brachycarenum tigrinus

Texel: AC III-560, II2-559 en II9-561 (Aukema, Cuppen & Hermes 1997; Aukema, Hermes & Woudstra 1997); tevens in AC II8-561. Terschelling: AC 152-601 (Aukema, Cuppen & Hermes 1997; Aukema, Hermes & Woudstra 1997). Schiermonnikoog: AC 205-610 (Aukema 1997).

Brachycarenum tigrinus is een soort die pas sinds 1992 uit Nederland bekend is (Aukema 1993) en die in korte tijd haar areaal flink heeft uitgebreid. In 1996 werd ze op voor het eerst op Texel, Terschelling en Schiermonnikoog gevonden, steeds in ruderaal duingrasland (Aukema 1997,

Aukema, Cuppen & Hermes 1997, Aukema, Hermes & Woudstra 1997). In hetzelfde jaar werd ze ook voor het eerst in Groningen aangetroffen door K. Alders: één mannetje op 16 september te Sellingen (collectie ZMAN). Daarna volgden in deze provincie nog vondsten te Slochteren op 14 juni 1997 door Th. Heijerman en op 5 en 6 juni 1998 te Noordbroek en Hornhuizen door B. Aukema (Aukema et al. 1999). In Noord-Holland boven het Noordzeekanaal en in Friesland werd ze tot dusverre niet waargenomen. Van de Oost-Friese eilanden is ze bekend van Borkum (Paulus 2002) en van de Noord-Friese eilanden van Amrum (Burghardt 1975).

Liorhysus hyalinus

Vlieland: Dodemansbol, AC 128-587, 22.VIII.1998, 1 ♀, TH & KA (ZMAN). Terschelling: Hoorn, AC 151-601, 23.VI.2002, 1 ♀, BA. Schiermonnikoog: AC 207-611 (Aukema & Cuppen 1996).

Liorhysus hyalinus (fig. 6) werd in 1994 voor het eerst op Schiermonnikoog waargenomen (Aukema & Cuppen 1997), toentertijd de tweede vondst van Nederland. Ze was tot dan toe slechts bekend van de vondst van één exemplaar bij Nunspeet in 1923 (Aukema 1989). In 1998 ving K. Alders & Th. Heijerman een vrouwtje op Vlieland en in 2002 sleepte B. Aukema twee exemplaren van reigersbek *Erodium* bij Hoorn op Terschelling. Inmiddels is *L. hyalinus* op meer plaatsen in Zeeland, Gelderland, Noord-Brabant en Limburg opgedoken met een duidelijke voorkeur voor ruderaal vegetaties. Ze werd echter niet gemeld van het aangrenzende vasteland en van de Duitse waddeneilanden (Bröring et al. 1993).

Stictopleurus abutilon

Texel: AC III-560 en II6-561 (Aukema, Cuppen & Hermes 1997; Aukema, Hermes & Woudstra 1997); tevens in AC II6-571. Terschelling: AC 152-601 (Aukema, Cuppen & Hermes 1997; Aukema, Hermes & Woudstra 1997).

Figuur 5
Parapiesma salsolae. Foto
 E. Wachmann, Berlijn.
 Figure 5
Parapiesma salsolae. Photo
 E. Wachmann, Berlin.

Stictopleurus abutilon werd in 1996 nieuw voor de waddeneilanden gevangen bij Hoorn op Terschelling (Aukema, Cuppen & Hermes 1997). In 1998 volgden vondsten op Texel op De Hooge Berg en bij Den Hoorn door B. Aukema. *Stictopleurus abutilon* leeft evenals *Brachycarenum tigrinus* en *Liorhysus hyalinus* in ruderaal biotopen, zoals overhoekjes en akkers. Recent heeft ze haar areaal in Nederland aanzienlijk uitgebreid, maar ze werd nog niet aangetroffen op het aangrenzende vasteland en ook van de Duitse waddeneilanden zijn nog geen waarnemingen bekend (Bröring et al. 1993).

Gonocerus acuteangulatus

Nieuw voor Friesland, nieuw voor de waddeneilanden
 Terschelling, Hee, AC 145-599, 17.VI.2003, 1 ♂ op lijsterbes *Sorbus aucuparia*, B. Aukema.

Gonocerus acuteangulatus leeft op besdragende gewassen, onder andere meidoorn *Crataegus* en sporkehout *Frangula alnus*. In Nederland is zij na een kennelijke afwezigheid in de periode 1951-1997 bezig aan een opmerkelijke opmars, waarbij ze in 2002 voor het eerst in de provincie Zeeland werd aangetroffen (Aukema 2003a) en in 2003 ook op Terschelling. Van het aangrenzende vaste-

Figuur 6
Liorhyssus hyalinus. Foto E. Wachmann, Berlijn.
 Figure 6
Liorhyssus hyalinus. Photo E. Wachmann, Berlin.

land en van de Duitse waddeneilanden is ze niet bekend (Bröring et al. 1993).

Sehirus morio

Nieuw voor de waddeneilanden

Texel, Slufterweg, AC 117-573, 9.VIII.2004, 7♂, 4♀ met larven onder amsinckia *Amsinckia menziesii*, B. Aukema & D.J. Hermes.

Sehirus morio leeft aan de wortels van ruwbladigen en is in Nederland zeer zeldzaam (Hermes & Aukema 1998). Ze komt niet voor op het aangrenzende vasteland en van de Duitse waddeneilanden is ze alleen bekend van het Oost-Friese Spiekeroog van voor 1900 (Niedringhaus & Bröring 1992).

Eurygaster testudinaria testudinaria

Nieuw voor de waddeneilanden

Texel, Jan Ayenslag, AC 109-561 en 110-561, 5.VI.2004, in aantal van grassen gesleept, B. Aukema, D.J. Hermes & Th. Heijerman; tevens in AC III-561 en III-564.

Eurygaster testudinaria (fig. 7) leeft op grassen in vochtige, schrale graslanden op zand- en veengronden. Recent heeft ze haar areaal in Nederland sterk uitgebreid, maar ze is nog niet gemeld van het aangrenzende vasteland en ze werd ook nog niet aangetroffen op de Duitse waddeneilanden (Bröring et al. 1993).

Jalla dumosa

Jalla dumosa (fig. 8) is in Nederland zeer zeldzaam

en de laatste vondst dateert van Oosterend, Terschelling, waar F. Meerman in augustus 1969 één exemplaar ving bij het Parapluduin. In de jaren 1950 werd ze door W.H. Gravestein en P.F. van Heerdt verschillende keren en soms in aantal op het eiland aangetroffen (Aukema 1989). Van het aangrenzende vasteland is ze niet bekend en op de Duitse waddeneilanden werd ze in de periode 1932-1946 aangetroffen op het Oost-Friese Borkum, maar wordt nu als verdwenen beschouwt (Niedringhaus & Bröring 1992).

Chlorochroa pinicola

Vlieland: AC 125-585 (Aukema & Aukema 1993).

Chlorochroa pinicola leeft op verschillende soorten *Pinus* en komt in Nederland verspreid voor op de hogere zandgronden en ze werd in 1951 ook massaal aangetroffen in de duinen van Walcheren (Aukema 1989). Tussen 1953 en 1983 werd ze in Nederland niet waargenomen, maar sindsdien is ze weer regelmatig aangetroffen en in 1992 werd door R. Aukema ook één vrouwtje aangetroffen op Vlieland (Aukema & Aukema 1993). Ze is niet bekend van het aangrenzende vasteland. Paulus (2002) ving in 1999 één exemplaar op het Oost-Friese Borkum.

Eurydema ornata

Nieuw voor Noord-Holland, nieuw voor de waddeneilanden

Texel, Schilbolsnol, AC 113-558, 21.VII.1997, 1 ♀ op Hongaarse raket *Sisymbrium altissimum*, B. Aukema.

Eurydema ornata leeft op cruciferen en was uit Nederland slechts bekend van één vrouwtje dat op 4 augustus 1992 door B. Aukema te Sluis, Zeeuws-Vlaanderen gevangen werd (Aukema 1993). Het Texelse exemplaar betreft dus de tweede Nederlandse vondst, ver buiten het bekende areaal. Op de Duitse waddeneilanden werd ze niet aangetroffen (Bröring et al. 1993).

WAARNEMINGEN

In onderstaand overzicht zijn details te vinden van de nieuw op één of meer van de waddeneilanden waargenomen soorten. Soorten voorzien van een asterisk (*) zijn nieuw voor de waddeneilanden ten opzichte van de vorige lijst (Aukema & Woudstra 1989). Volledige gegevens worden alleen opgegeven voor de eerste vondst op het desbetreffende eiland, van de overige vondsten worden alleen de Amersfoortcoördinaten (AC) gegeven. Zijn de eerste vondsten na 1989 al gepubliceerd, dan wordt volstaan met de kilometerhokken en een verwijzing naar de desbetreffende publicatie. Tenzij anders vermeld bevindt het materiaal zich in de collectie van de verzamelaar. De volgende afkortingen zijn gebruikt:
BA - Berend Aukema; DH - Dik Hermes;
FB - Frank Bos; KA - Kees Alders; PZ - Philip Zeinstra; RMNH - collectie Nationaal Natuurhistorisch Museum (Naturalis), Leiden;
TH - Theodoor Heijerman; ZMAN - collectie Zoölogisch Museum, Amsterdam.

Familie Ceratocombidae

Ceratocombus coleopratus

Texel: locatie onbekend (Aukema et al. 2002).

Familie Nepidae

**Ranatra linearis*

Texel: AC 110-559 en 111-558 (Aukema et al. 2002).
Vlieland: Ijsbaan, AC 133-590, 23.VIII.1998, 1 larve,
TH & KA. Terschelling: AC 156-604 (Aukema, Cuppen & Hermes 1997); tevens in AC 143-597, 143-599, 147-600 en 148-598. Ameland: Buren, Ijsbaan, AC 182-607, 4.VI.2000, 1 ♀, BA.
Schiermonnikoog: AC 206-611 (Aukema & Cuppen 1996).

Familie Corixidae

**Micronecta scholtzi*

Ameland: AC 182-607 (Aukema et al. 2002).

Cymatia bonsdorffii

Texel: AC 114-570 (Aukema et al. 2002). Ameland: 176-607 (Aukema et al. 2002).

Cymatia coleoprata

Texel: AC III-558 (Aukema et al. 2002); tevens in AC II0-559.

**Cymatia rogenhoferi*

Zie onder bijzondere soorten.

Arctocorisa germari

Ameland: AC 171-607 en 172-607 (Aukema et al. 2002).

Corixa dentipes

Vlieland: AC 129-589 (Aukema et al. 2002).

Sigara nigrolineata nigrolineata

Ameland: AC 175-605 (Aukema et al. 2002).

Sigara semistriata

Texel: De Muy, AC II6-571, 28.III.2003, 1♂, FB. Vlieland: AC 133-590 (Aukema et al. 2002).

Ameland: AC 172-607 en 176-607 (Aukema et al. 2002).

Sigara distincta

Texel: AC II0-559, III-558 en 120-567 (Aukema et al. 2002); tevens in AC II5-568.

**Sigara iactans*

Texel: AC II5-568 (Aukema et al. 2002).

Terschelling: AC 146-601, 151-599 en 151-601 (Aukema, Cuppen & Hermes 1997); tevens in AC 148-598. Ameland: AC 171-607, 172-607, 175-605, 176-607, 178-606, 179-606, 182-607, 183-606 en 188-607 (Aukema et al. 2002). Schiermonnikoog: AC 210-610 (Aukema & Cuppen 1996); tevens in AC 205-609, 206-609 en 207-611.

**Sigara longipalis*

Zie onder bijzondere soorten.

Familie Naucoridae

Ilyocoris cimicoides cimicoides

Schiermonnikoog: AC 206-611 (Aukema & Cuppen 1996); tevens in AC 207-611 en 208-611 (Aukema et al. 2002).

Familie Notonectidae

Notonecta lutea

Texel: AC II5-567 en II9-573 (Aukema et al. 2002). Schiermonnikoog: AC 206-611 en 207-611 (Aukema & Cuppen 1996).

Familie Mesoveliidae

Mesovelia furcata

Texel: AC II2-564 en II5-568 (Aukema et al. 2002).

Familie Hebridae

Hebrus ruficeps

Ameland: AC 172-607 (Aukema et al. 2002). Schiermonnikoog: AC 207-612 (Aukema & Cuppen 1996); tevens in AC 208-611 (Aukema et al. 2002).

Familie Hydrometridae

Hydrometra stagnorum

Schiermonnikoog: AC 206-611 (Aukema & Cuppen 1996); tevens in AC 205-609 en 208-612 (Aukema et al. 2002).

Familie Veliidae

Microvelia reticulata

Ameland: Hollum (Aukema et al. 2002).

Velia caprai caprai

Schiermonnikoog: Het Groene Glop, AC 207-611, 15-24.V.1988, 2♀ in vangpotten in nat berkenbos, M. Berg.

Familie Gerridae

Gerris odontogaster

Texel: AC II0-560, III-557, III-558, III-559, III-561, II2-557, II2-559, II2-561, II4-557, II4-570 en II5-568 (Aukema et al. 2002). Schiermonnikoog: AC 206-611 (Aukema & Cuppen 1996); tevens in AC 209-611 (Aukema et al. 2002).

**Gerris lateralis*

Zie onder bijzondere vondsten.

Familie Saldidae

Chiloxanthus pilosus

Vlieland: AC 124-584 en 127-586 (Aukema et al. 2002). Ameland: AC 172-604, 173-604, 177-606, 185-605 en 188-609 (Aukema et al. 2002).

Chartoscirta cincta cincta

Ameland: AC 189-608 (Aukema et al. 2002). Schiermonnikoog: AC 209-611 (Aukema & Cuppen 1996); tevens in AC 205-609 en 208-612 (Aukema et al. 2002).

Chartoscirta cocksii

Vlieland: AC 125-585 en 126-586 (Aukema et al.

Figuur 7
Eurygaster testudinaria. Foto
 E. Wachmann, Berlijn.
 Figure 7
Eurygaster testudinaria. Photo
 E. Wachmann, Berlin.

2002). Ameland: AC 188-609 (Aukema et al. 2002).

Halosalda lateralis

Rottumeroog: AC 234-617, II.VII.2004, 1 ♂, B. Drost.

Saldula arenicola arenicola

Ameland: AC 172-607 (Aukema et al. 2002).

Saldula opacula

Schiermonnikoog: AC 206-611 (Aukema & Cuppen 1996).

Saldula orthochila

Ameland: AC 176-607 (Aukema et al. 2002).

Saldula pallipes

Vlieland: AC 133-590 (Aukema et al. 2002).

Ameland: AC 172-604, 172-607 en 176-607 (Aukema et al. 2002).

Saldula pilosella pilosella

Schiermonnikoog: AC 206-609 (Aukema & Cuppen 1996).

Familie Tingidae

Agramma laetum

Vlieland: Kroon's Polders, AC 126-585, 24.IX.1998, 4 ♂, 1 ♀, TH & KA; tevens in AC 128-587.

Figuur 8

Jalla dumosa, larve. Foto E. Wachmann, Berlijn.

Figure 8

Jalla dumosa, larva. Photo E. Wachmann, Berlin.

Derephysia foliacea foliacea

Vlieland: West-Vlieland, Schor, AC 127-586, 29.VI-1.IX.1998, 4 ♂, 2 ♀, TH & KA; tevens in AC 127-585 en 128-587. Rottumeroog: AC 234-617, 12.VII.2003, N. van Brederode (col. B. Drost).

****Dictyla convergens***

Texel: Grootte Vlakte, AC 110-559, 5.VI.2004, Th. Heijerman, in aantal gesleept; tevens in AC 111-558. Ameland: Het Oerd, Oerdwater, AC 188-608, 2.VI.2000, 19 ♂, 46 ♀ op moerasvergeetmijnietje *Myosotis scorpioides*, BA & TH.

****Physatocheila smreczynskii***

Ameland: Ballum, Roosduinen, AC 176-606, 3.VI.2002, 1 ♂ op lijsterbes *Sorbus aucuparia*, BA.

Tingis ampliata

Texel: De Hooge Berg, AC 117-561, 11.V.2001, 1 ♀, DH. Vlieland: Kroon's Polders, AC 126-586,

12.V.1998, 1 ♀, TH & KA. Terschelling: AC 142-598 en 156-604 (Aukema, Cuppen & Hermes 1997); tevens in AC 155-603. Ameland: Buurderduinen, AC 183-608, 31.V.2000, 1 ♀ op akkerdistel *Cirsium arvense*, BA.

Tingis cardui

Vlieland: Kroon's Polders, AC 127-585, 10.VII-25.IX.1998, 2 ♀, 1998, TH & KA; tevens in AC 130-589 en 131-588. Terschelling: AC 146-601 (Aukema, Cuppen & Hermes 1997); tevens in AC 146-600, 149-602 en 150-602. Schiermonnikoog: Oost, 10.V.1990, 1 ♂, M. Ham (col. K. den Bieman); tevens in AC 207-611.

Familie Microphysidae

Loricula elegantula

Texel: Loladse, AC 116-561, 9.VIII.2004, 1 ♀ op

schijnicipres *Chamaecyparis*, BA.

***Myrmedobia coleoprata**

Texel: De Koog, 't Mientje, AC 112-565, 13.VII.1996, 1 ♂, DH. Terschelling: West-Terschelling, Groene Pollen, AC 143-597, 8.VI.2003, 2 ♂, BA.

Myrmedobia exilis

Texel, Hooge Berg, AC 117-561, 1 ♂, 1 ♀, DH; Schiermonnikoog: AC 205-610 (Aukema & Cuppen 1996).

Familie Miridae

***Bryocoris pteridis**

Texel: Den Burg, De Dennen, AC 112-563, 12.VIII.1992, 3 ♂, DH. Ameland: Ballum, Roosduinen, AC 176-607, 15.IX.1999, 2 ♂, 4 ♀, BA & DH; tevens in AC 176-605.

Campyloneura virgula

Texel: De Koog, 't Mientje, AC 112-565, 24.VIII.1991, 1 ♀, DH; tevens in AC 111-561, 112-563, 117-561 en 117-565.

***Dicyphus globulifer**

Schiermonnikoog: Stortplaats Prins Bernhardweg, AC 207-611, 29.VIII.2000, 5 exemplaren op dagkoekoeksbloem *Silene dioica*, PZ.

Dicyphus epilobii

Schiermonnikoog: AC 208-610, 31.VIII.2000, 1 ♂ op harig wilgenroosje *Epilobium hirsutum*, PZ.

Dicyphus pallicornis

Texel: Oudeschild, AC 118-561, 13.V.2001, 1 ♂, 1 ♀, DH; tevens in AC 116-570. Ameland: Hollum, AC 171-605, 13.IX.1999, 5 ♂, DH; tevens in AC 176-605 en 176-607.

Deraeocoris lutescens

Texel: De Hooge Berg, AC 117-561, 9.VIII.1992, 1 ♂, 1 ♀, DH; tevens in AC 116-561. Ameland: Nes, AC 180-607, 3.VI.2000, 1 ♀, PZ; tevens in AC 176-605.

***Adelphocoris quadripunctatus**

Texel: De Muy, AC 116-570, 4.VIII.2003, 1 ♂, 2 ♀, DH.

***Adelphocoris ticinensis**

Texel: Den Hoorn, Groote Vlakte, AC 110-560, 2.VIII.2002, 1 ♂, 1 ♀, DH.

Apolygus lucorum

Texel: bij Ceres, AC 116-559, 11.VII.1996, 1 ♀, DH;

tevens in AC 110-559, 110-561, 117-560, 119-562 en 120-576. Vlieland: Oost, 25.VII.1994, 1 ♀, R. Aukema. Was tot dusverre van de waddeneilanden alleen bekend van Rottumeroog: 7.VIII.1969, 1 ♂, 5 ♀, N. de Haas (RMNH) (door Aukema & Woudstra (1989) per abuis vermeld onder Griend).

Apolygus spinolae

Texel: Den Hoorn, Groote Vlakte, AC 110-560, 2.VIII.2002, 1 ♂, 1 ♀, DH; tevens in AC 112-559.

Capsus ater

Vlieland: AC 127-586, 12.V-8.VI.1998, 1 ♂, 1 ♀, TH & KA. Schiermonnikoog: AC 205-610 (Aukema 1997).

Closterotomus norwegicus

Griend: AC 146-584, 4.VIII.2001, 5 ♂, 13 ♀, PZ.

Liocoris tripustulatus

Texel: De Koog, 't Mientje, AC 112-565, 24.VIII.1991, 1 ♂, DH; tevens in AC 111-561, 115-557 en 115-558. Vlieland: Lange Paal, AC 131-588, 11.IX.1999, 1 ♀, TH. Schiermonnikoog: AC 205-610 (Aukema 1997); tevens in AC 204-610, 205-609, 206-611, 207-611 en 210-611.

Lygocoris pabulinus

Texel: Oudeschild, Skillepaadje, AC 118-561, 1.VII.1995, 2 ♂, 2 ♀, DH. Vlieland: AC 131-588, 1.IX.1999, 2 ♂, KA (ZMAN). Schiermonnikoog: Stortplaats Prins Bernhardweg, AC 207-611, 29.VIII.2000, 2 ♀, PZ.

Lygocoris rugicollis

Ameland: Buren, IJsbaan, AC 182-607, 31.V.2000, 1 ex van kruipwilg *Salix repens*, DH; tevens in AC 189-607.

Lygus maritimus

Schiermonnikoog: AC 205-609 (Aukema & Cuppen 1996); tevens in AC 206-609, 207-611 en 210-611. Griend: AC 146-584, 4.VIII.2001, 2 ♀, PZ. Rottumeroog: AC 234-617, 9.VII.2004, 1 ♀, B. Drost.

Lygus pratensis

Ameland: Hollumer Bos, AC 170-606, 14.IX.1999, 1 ♂, DH. Schiermonnikoog: AC 206-610 (Aukema 1997).

Megacoeum beckeri

Vlieland: AC 131-588, 23.VIII.1998, 5 ♂, 3 ♀, van den *Pinus*, TH & KA.

Megacoelum infusum

Texel: Loodsmansduin, AC 112-558, 21.VIII.1991, 1 ♀, DH; tevens in AC 117-561.

Neolygus viridis

Texel: De Koog, 't Mientje, AC 112-565, 24.VIII.1991, 1 ♂, DH; tevens in AC 112-563, 117-561 en 121-567.

Orthops basalis

Texel: Ceres, AC 116-560, 14.VIII.1992, 2 ♀, DH; tevens in AC 113-557, 113-558, 117-561, 118-561, 119-562 en 122-573. Vlieland: Oost-Vlieland, AC 134-590, 23.VIII.1998, 1 ♂, TH & KA; tevens in AC 131-588 en 133-590. Schiermonnikoog: AC 205-610 (Aukema 1997).

Orthops campestris

Texel: Oudeschild, AC 116-560, 11.VII.1996, 1 ♂, BA; tevens in 119-562. Ameland: Hollum, Lange Duinen, AC 172-607, 1.VI.2000, 2 ♀, PZ. Schiermonnikoog: AC 205-610 (Aukema 1997); tevens in AC 204-610.

Pantilius tunicatus

Texel: De Koog, AC 114-566, 17.X.1999, 1 ♀, TH. Vlieland: Lange Paal, AC 131-588, 11.IX.1999, 3 ♂, 2 ♀, TH. Ameland: Ballum, IJsbaan, AC 175-605, 13.IX.1999, 1 ♀, DH; tevens in AC 170-606 en 171-606. Schiermonnikoog: Eendenkooi, AC 209-610, 1 ♂ op berk *Betula* 30.VIII.2000, PZ.

Phytocoris varipes

Schiermonnikoog: Stortplaats Prins Bernardweg, AC 207-611, 29.VIII.2000, 1 ♀, PZ; tevens in AC 209-610 en 215-612.

Phytocoris reuteri

Texel: Spang, AC 119-564, 4.VIII.2003, 2 ♂, DH. Vlieland: Dorp, AC 133-589, 10.IX.1999, 1 ♀ van liguster *Ligustrum*, TH.

**Phytocoris tiliae tiliae*

Texel: De Hooge Berg, AC 117-561, 25.VIII.1991, 2 ex, DH; tevens in AC 112-563 en 116-560.

**Pinalitus cervinus*

Texel: Westermient, AC 112-563, 18.VII.1997, 2 ♂, BA.

Pinalitus rubricatus

Texel: Westermient, AC 112-563, 18.VII.1997, 2 ♂, 2 ♀, BA.

**Stenotus binotatus*

Texel: De Hooge Berg, AC 117-561, 10.VIII.2003, 1 ♀, DH. Ameland: Hollum, Jan Roepe Heide, AC 172-607, 20.VIII-9.IX.1997, 5 ♀, Stichting Bargerveen.

Stenodema calcarata

Griend: AC 146-584, 4.VIII.2001, 1 ♀, PZ.

Stenodema trispinosa

Texel: Den Hoorn, Jan Ayeslag, AC 110-559, 20.VII.1997, 5 ♂, 2 ♀, DH; tevens in AC 110-561 en 113-558. Ameland: Westergrie, AC 171-605, 14.IX.1999, 1 ♀, DH; tevens in AC 188-608 en 188-609. Griend: AC 146-584, 4.VIII.2001, 5 ♀, PZ.

Stenodema laevigata

Vlieland: Kroon's Polders, AC 126-585, 25.VII.1994, 2 ♂, 4 ♀, R. Aukema; tevens in AC 126-586, 131-588, 133-590 en 134-590).

Teratocoris antennatus

Ameland: Ballum, IJsbaan, AC 175-605, 13.IX.1999, 1 ♀, DH.

Trigonotylus psammaecolor

Rottumeroog: Zuiderduin, AC 234-615, 6.VII.2003, 1 ♀, N. van Brederode (col. B. Drost).

Orthocephalus saltator

Texel: Ceres, AC 116-560, 11.VII.1996, 1 ♂, BA; tevens in AC 111-559, 112-565, 113-558, 117-561 en 117-572.

Pachytomella parallela

Vlieland: Oost-Vlieland, AC 134-590, 23.VIII.1998, 1 ♂, TH & KA. Ameland: Kooi duinen, AC 186-606, 13.IX.1999, 1 ♂, DH; tevens in AC 188-607.

Blepharidopterus diaphanus

Schiermonnikoog: Eendenkooi, Grote Ried, AC 209-610, 30.VIII.2000, 1 ♀, PZ.

Cyllecoris histrionius

Texel: De Hooge Berg, AC 117-561, 1.VII.1995, 1 ♀, DH; tevens in AC 110-562. Ameland: Nes, Nesserbosch, AC 181-607, 3.VI.2000, 1 ♂ en 1L5, BA.

Heterocordylus tibialis

Texel: Loodsmansduin, AC 112-559, 14.VII.1996, 5 ♀, DH; tevens in AC 111-559. Ameland: Nes, AC 181-607, 3.VI.2000, 3 ex, PZ; tevens in AC 176-606.

Heterotoma planicornis

Vlieland: Vianen, AC 129-587, 22.VIII.1998, 1 ♂, 1 ♀, TH & KA (ZMAN: 1 ♂).

**Malococoris chlorizans*

Texel: Ceres, AC 116-560, 4.VIII.2002, 1 ♂, 1 ♀, DH.

Orthotylus flavosparsus

Vlieland: Oost-Vlieland, Helikopterveld, AC 134-590, 22.VIII.1998, 1 ♀, TH & KA. Ameland: Zoute Weide, AC 187-608, 12.IX.1999, 2 ♂, 1 ♀, DH; tevens in AC 172-604, 188-607, 188-608 en 189-608. Schiermonnikoog: 206-609 (Aukema 1997); tevens in AC 215-612.

Orthotylus moncreaffi

Ameland: Hollum, kwelder, AC 173-604, 11.IX.1999, 1 ♂, 2 ♀, DH; tevens in AC 172-604, 187-608, 188-607 en 189-608. Griend: AC 146-584, 4.VIII.2001, 1 ♀, PZ.

Orthotylus rubidus

Ameland: Hollum, kwelder, AC 173-604, 11.IX.1999, 1 ♂, DH; tevens in AC 172-604 en 188-607. Schiermonnikoog: AC 209-610, 30.VIII.2000, 1 ♀, PZ.

Orthotylus flavinervis

Vlieland: Kroon's Polders, AC 126-585, 25.VII.1994, 1 ♀, R. Aukema.

**Orthotylus nassatus*

Texel: De Hooge Berg, AC 117-561, 9.VIII.1992, 1 ♂, 1 ♀, DH.

Orthotylus tenellus

Texel: De Hooge Berg, AC 117-561, 1.VII.1995, 1 ♂, DH; tevens in AC 110-562.

Orthotylus concolor

Texel: Den Hoorn, Loodsmansduin, AC 112-559, 7.VIII.2003, 2 ♀ van brem *Cytisus scoparius*, DH.

Orthotylus virescens

Vlieland: Oost-Vlieland, AC 133-590, 23.VIII.1998, 2 ♀ van brem *Cytisus scoparius*, TH & KA.

**Pseudoloxops coccineus*

Texel: De Waal, AC 117-565, 18.VII.1997, 2L5 op gewone es *Fraxinus excelsior*, BA.

Pilophorus cinnamopterus

Vlieland: AC 131-588, 23.VIII-11.IX.1998, 2 ♂, 7 ♀ van den *Pinus*, TH & KA; tevens in AC 133-590. Terschelling: West-Terschelling, AC 143-597, 21.VI.2003, 4 larven V op bergden *Pinus mugo*, BA.

Pilophorus perplexus

Texel: Oudeschild, AC 119-561, 14.VIII.1991, 1 ♀, DH; tevens in AC 118-561. Schiermonnikoog: stortplaats Prins Bernardweg, AC 207-611, 29.VIII.2000, 2 ♂, PZ.

Systellonotus triguttatus

Texel, De Slufter, AC 116-571, 5.VI.2004, 1 ♂ onder drijfhout, R.Ph. Jansen.

**Amblytylus nasutus*

Texel: Hoorndernieuwland, AC 113-558, 21.VII.1997, 16 ♂, 11 ♀, BA & DH; tevens in AC 111-561 en 113-557. Terschelling: Hoorn, AC 151-601, 24.VI.2002, 2 ♀, BA.

**Atractotomus mali*

Texel: Ceres, AC 116-560, 17.VII.1997, 1 ♀, BA; tevens in AC 112-563. Terschelling: Formerum, AC 149-600, 18.VI.2003, 1 ♂ en 1L5 op meidoorn *Crataegus*, BA.

Chlamydatus salitans

Ameland: Ballum, De Aanleg, AC 176-607, 26.VI-3.IX.1997, 1 ♂, 4 ♀ (1 ♀ macropteer), Stichting Bargerveen. Schiermonnikoog: AC 205-610 (Aukema 1997).

Conostethus griseus

Ameland: Zoute Weide, AC 188-607, 2.VI.2000, 8 ♂, 4 ♀ en larven, BA.

**Conostethus roseus*

Zie onder bijzondere vondsten.

**Europiella artemisiae*

Schiermonnikoog: stortplaats Prins Bernardweg, AC 207-611, 29.VIII.2000, 1 ♂, PZ. Rottumeroog: AC 234-618, 12.VII.2004, 1 ♂, 4 ♀, B. Drost.

Europiella decolor

Vlieland: Zeedijk langs Postweg, AC 131-588, 23.VIII.1998, 1 ♀, TH & KA; tevens in AC 128-587. Ameland: Hollum, kwelder, AC 173-604, 11.IX.1999, 5 ♂, 3 ♀, DH; tevens in 172-604.

**Harpocera thoracica*

Texel, De Hooge Berg, AC 117-561, 7.VI.2004, 1 ♀, DH.

Macrotylus paykullii

Rottumeroog: AC 234-619, 12.VII.2004, 1 ♀, B. Drost.

Megalocoleus tanaceti

Texel: De Waal, AC 117-565, 18.VII.1997, 2L5 op boerenwormkruid *Tanacetum vulgare*, BA. Schiermonnikoog: Willemsduin, AC 215-612, 31.VIII.2000, 1 ♀, PZ.

Plagiognathus arbustorum arbustorum

Texel: Den Hoorn, Groote Vlakte, AC 110-560, 22.VIII.1991, 1 ♂, DH; tevens in AC 110-559, 110-561,

112-563, 113-558, 117-565 en 118-561. Vlieland: Kroon's Polders, AC 126-585, 25.VII.1994, R. Aukema. Rottumeroog: AC 233-618, 1 ♂, B. Drost.

**Psallus betuleti betuleti*

Texel: De Koog, 't Mientje, AC 112-565, 13.VII.1996, 1 ♂, DH.

Psallus perrisi

Texel, De Dennen, AC 110-562, 5.VI.2004, 2 ♂ op zomereik *Quercus robur*, BA & DH. Ameland: Nesserbosch, AC 181-607, 3.VI.2000, 1 ♂, BA.

**Psallus wagneri*

Texel, De Dennen, AC 111-562, 5.VI.2004, 1 ♂ op gewone esdoorn *Acer pseudoplatanus*, BA. Terschelling: West-Terschelling, AC 143-597, 7.VI.2003, 1 ♂ op zomereik *Quercus robur*, BA.

Psallus ambiguus

Texel: 't Horntje, AC 115-557, 11.VII.1996, 1 ♂, 3 ♀, DH; tevens in AC 114-561 en 115-558.

Psallus quercus

Terschelling: Lies, AC 150-601, 20.VI.2003, 1 ♂, 1 ♀ op zomereik *Quercus robur*, BA.

Psallus confusus

Texel: De Hooge Berg, AC 117-561, 1.VII.1995, 3 ♂, 1 ♀, DH.

Psallus falleni

Vlieland: Lange Paal, AC 131-588, 23.VIII.1998, 1 ♂, TH & KA.

**Psallus flavellus*

Texel: De Waal, AC 117-564, 18.VII.1997, 1 ♂, 1 ♀ op gewone es *Fraxinus excelsior*, DH; tevens in AC 117-565.

Psallus haematodes

Schiermonnikoog: Eendenkooi, AC 209-610, 30.VIII.2000, 1 ♂, PZ.

**Psallus lepidus*

Texel: Skillepaadje, AC 118-561, 1.VII.1995, 1 ♀, DH; tevens in AC 117-561, 117-564, 117-565 en 119-569. Terschelling: West-Terschelling, AC 143-597, 21.VI.2003, 1 ♀ op gewone es *Fraxinus excelsior*, BA.

Psallus salicis

Texel: Oudeschild, AC 118-561, 10.VIII.2004, larven op zwarte els *Alnus glutinosa*, BA. Vlieland: Lange Paal, AC 131-588, 11.IX.1999, 1 ♀, TH.

Psallus varians varians

Ameland: Nesserbosch, AC 181-607, 3.VI.2000, 2 ♂, 1 ♀, BA; tevens in AC 180-607.

Sthenarus rotermundi

Texel: De Kamp, AC 114-561, 18.VII.1997, 2 ♀ op witte abeel *Populus alba*, BA; tevens in AC 114-568 en 115-568.

Tytthus pygmaeus

Texel: De Muy, AC 115-570, 19.VII.1997, 1 ♀, BA; tevens in AC 110-561.

Familie Nabidae

Himacerus mirmicoides

Terschelling: AC 146-600 (Aukema, Cuppen & Hermes 1997); tevens in AC 151-601. Ameland: Ballum, Roosduinen, AC 176-607, 15.IX.1999, 1 ♂, DH.

Himacerus apterus

Terschelling: Midsland, Koreabos, AC 147-600, 17.VI.2003, 1 L3, BA; tevens in AC 145-599, 145-600 en 150-601. Ameland: Hollum, AC 171-606, 17.IX.1999, 2 ♀, DH. Schiermonnikoog: Stortplaats Prins Bernardweg, AC 207-611, 29.VIII.2000, 12 ex., PZ; tevens in AC 208-611.

Himacerus boops

Vlieland: West-Vlieland, schor, AC 127-586, 10-23.VIII.1998, 1 ♂, TH & KA. Ameland: Ballum, Roos- en Ballumerduinen, AC 176-607, 2-9.IX.1997, 1 ♀ macropteer, Stichting Bargerveen.

Nabis limbatus

Ameland: Ballum, Ijsbaan, AC 175-605, 13.IX.1999, 1 ♀, DH; tevens in AC 176-607.

Nabis lineatus

Vlieland: Kroon's Polders, AC 125-585, 24.IX.1998, 1 ♀, TH & KA (ZMAN).

Nabis ericetorum

Vlieland: Kroon's Polders, AC 125-585, 12.VIII.1992, 2 ♂, 1 ♀, R. Aukema; tevens in AC 127-585, 127-586, 128-587, 129-587, 130-589, 131-588, 131-590, 132-589, 133-590, 134-590 en 135-590.

Nabis ferus

Ameland: Ballum, Roos- en Ballumerduinen, AC 176-607, 19-26.VIII.1997, 1 ♀, Stichting Bargerveen; tevens in AC 172-607.

Nabis pseudoferus pseudoferus

Texel: De Hooge Berg, De Zandkuil, AC 117-561, 15.VII.1996, 1 ♂, BA. Schiermonnikoog: AC 206-610 (Aukema 1997).

Familie Anthocoridae

Acompocoris alpinus

Texel: 't Mientje, AC 112-565, 9.VIII.2004, 1 ♀ op zwarte den *Pinus nigra*, BA. Vlieland: AC 131-588, 23.VIII-18.X.1998, 1 ♂, 8 ♀ van den, TH & KA (ZMAN).

Anthocoris confusus

Texel: De Hooge Berg, AC 117-561, 9.VIII.1992, 1 ♂, 1 ♀, DH; tevens in AC 112-559 en 119-569.

**Anthocoris limbatus*

Texel, Ceres, AC 116-560, 26.VII.2004, 1 ♂, 3 ♀ op wilg *Salix* sp., DH. Terschelling: AC 146-599 (Aukema, Cuppen & Hermes 1997); tevens in AC 146-600. Ameland: Ballum, Roosduinen, AC 176-607, 15.IX.1999, 1 ♂, 2 ♀, DH.

Anthocoris nemorum

Griend: AC 146-584, 4.VIII.2001, 1 ♀, PZ.

**Anthocoris simulans*

Texel: Polder Eijerland, AC 119-569, 12.VII.1996, 1 ♀, DH; tevens in AC 117-565. Terschelling: West-Terschelling, 2.VIII.1968, 1 ♀, J.H. Woudstra (ZMAN); tevens in AC 143-597.

Temnostethus gracilis

Texel: Westermient, Gerritsland, AC 113-564, 18.VII.1997, 14 ♂, 19 ♀ op stammen schietwilg *Salix alba*, BA & DH.

**Orius borvathi*

Zie onder bijzondere soorten.

Orius laticollis laticollis

Texel: De Waal, AC 117-565, 18.VII.1997, 3 ♀ op *Salix*, BA; tevens in AC 116-560. Ameland: Ballum, Roosduinen, AC 176-607, 15.IX.1999, 1 ♂, 1 ♀, DH.

Orius majusculus

Ameland: Hollum, Lange Duinen, AC 172-608, 11.IX.1999, 1 ♀, DH; tevens in AC 175-605, 176-607 en 182-607. Schiermonnikoog: AC 210-611 (Aukema 1997); tevens in AC 208-611.

Orius minutus

Ameland: Kooiuiden, AC 186-607, 13.IX.1999, 1 ♂, DH.

Orius niger

Texel: Loodsmansduin, AC 112-558, 7.VIII.1992, 1 ♂, DH; tevens in AC 111-561, 113-558, 116-560, 116-571, 117-572, 117-573, 118-561, 118-574 en 119-562. Vlieland: Oost-Vlieland, AC 134-590, 23.VIII.1998, 1 ♀, TH & KA; tevens in AC 127-586, 128-587 en 131-588. Ameland: Hollum, Lange Duinen, AC 172-608, 11.IX.1999, 1 ♀, DH; tevens in AC 176-607 en 183-607.

Familie Reduviidae

Empicoris vagabundus

Texel, Loladse, AC 116-561, 9.VIII.2004, 4 ♀ op schijncipres *Chamaecyparis*, BA & DH.

Reduvius personatus

Terschelling: West-Terschelling, 29.VI.1957, 1 ♂ op licht, W.H. Gravestein (ZMAN).

Familie Lygaeidae

Nysius ericae ericae

Vlieland: West-Vlieland, AC 127-586, 1.IX.1998, 1 ♂, KA (ZMAN); tevens in AC 134-590). Ameland: De Aanleg, AC 176-607, 26.VI-3.VII.1997, 2 ♂, Stichting Bargerveen. Schiermonnikoog: AC 205-610 (Aukema 1997); tevens in AC 207-611 en 215-612.

Nysius helveticus

Vlieland: AC 131-588, 23.VIII.1998, 1 ♀, TH & KA (ZMAN).

Nysius senecionis senecionis

Schiermonnikoog: AC 205-610 (Aukema 1997).

Kleidocerys ericae

Zie onder bijzondere vondsten.

Cymus claviculus

Ameland: De Aanleg, AC 176-607, 6-13.VIII.1997, 1 ♂, Stichting Bargerveen; tevens in AC 172-607, 183-608 en 188-607.

Cymus glandicolor

Vlieland: Kroon's Polders, AC 126-586, 12.V.1998, 4 ♂, 4 ♀, TH & KA; tevens in AC 125-585.

**Cymus melanocephalus*

Texel, 't Horntje, AC 113-557, 1 ♀, DH; tevens in AC 110-559 en 120-564. Vlieland: Ijsbaan, AC 133-590, 10.IX.1999, 2 ♂, 5 ♀, TH (1 ♂ ZMAN). Terschelling: AC 142-598 (Aukema, Cuppen & Hermes 1997).

Ameland: Ballum, Roosduinen, AC 176-605,
3.VI.2000, 4♂, 5♀, BA.

****Ischnodemus sabuleti***

Texel: De Zandkes, AC 120-564, 13.V.2001, 1♀,
DH.

Geocoris grylloides

Schiermonnikoog: AC 206-610 (Aukema 1997).

****Chilacis typhae***

Texel: De Koog, AC 115-568, 27.XII.2002, 1♂ en
1L2 uit zaadkolven grote lisdodde *Typha latifolia*,
BA; tevens in AC 116-560 en 116-571. Terschelling:
West aan Zee, AC 146-601, 9.VI.2003, 1♂, 1♀, uit
zaadkolven Grote lisdodde, BA; tevens in AC 143-
599 en 146-600. Schiermonnikoog: AC 207-612,
24.V.2001, 1♂, PZ.

Heterogaster urticae

Ameland: Buurderduinen, AC 183-608, 31.V.2000,
1♂, BA; tevens in AC 174-607, 182-607 en 188-607.
Schiermonnikoog: AC 207-611 en 210-611

(Aukema & Cuppen 1996); tevens in AC 206-611.

****Metopoplax ditomoides***

Zie onder bijzondere soorten.

Drymus brunneus brunneus

Schiermonnikoog: AC 206-611 (Aukema &
Cuppen 1996); tevens in AC 209-610.

Drymus ryeii

Vlieland: AC 128-587, 17.IV-12.V.1998, 1♂, 2♀,
TH & KA; tevens in AC 125-585.

Drymus sylvaticus

Vlieland: AC 130-589, 18.IV-12.V.1998, 1♂, TH &
KA; tevens in AC 125-585, 127-585, 127-586, 128-587
en 131-588. Ameland: Nes, Middepolle, AC 179-
607, 11-18.VII.1997, 1♂, Stichting Bargerveen;
tevens in AC 176-607.

****Gastrodes abietum***

Vlieland: Postweg, AC 129-587, 25.IX.1998,
TH & KA. Schiermonnikoog: AC 210-613 (Aukema
& Cuppen 1996).

Gastrodes grossipes grossipes

Ameland: Hollumberbos, AC 170-606, 14.IX.1999,
2♂, DH; tevens in AC 179-606 en 181-607.
Schiermonnikoog: AC 207-612, 24.V.2001, 1♂, PZ.

Ischnocoris angustulus

Vlieland: AC 131-590, 10-23.VIII.1998, 1♂ in
Corynephorretum, TH & KA.

Scolopostethus affinis

Rottumeroog: AC 234-618, 12.VII.2004, 2♀,
B. Drost.

Scolopostethus decoratus

Schiermonnikoog: AC 205-610, 6.V.1999, 1♂
onder dopheide *Erica tetralix*, BA.

****Scolopostethus grandis***

Zie onder bijzondere soorten.

Scolopostethus thomsoni

Vlieland: AC 129-587, 6.V.1997, 2♂, B. Drost.

****Taphropeltus contractus***

Texel: Den Hoorn, Rommelpot, AC 111-560,
16.VIII.1996, 1♂, J.P. de Krijger (ZMAN). Ameland:
Buurderduinen, AC 183-608, 31.V.2000, 2♂, 3♀,
BA; tevens in AC 170-605, 172-607, 174-607, 176-
605, 181-607, 182-608, 183-607, 188-607 en 188-
608. Schiermonnikoog: AC 205-611, 22.V.1997, 1♀,
J. Muilwijk (ZMAN); tevens in AC 204-610 en
206-611.

****Aphanus rolandri***

Texel, Slufterweg, AC 117-573, 1♀ onder reigersbek
Erodium sp., B. Drost. Terschelling: AC 146-599
(Aukema, Cuppen & Hermes 1997).

****Emblethis denticollis***

Zie onder bijzondere soorten.

Macrodema microptera

Texel: De Koog, 't Mientje, AC 112-565,
20.VIII.1991, 1♀, DH; tevens in AC 110-559 en
115-569.

****Trapezonotus desertus***

Zie onder bijzondere soorten.

Megalonotus chiragra

Vlieland: Kroon's Polders, AC 126-586, 18.IV-
12.V.1998, 1♂ en 29.VIII-25.IX.1998, 1♀, TH & KA;
tevens in AC 134-590. Ameland: Kooiuiden,
AC 186-607, 4.VI.2000, 1♂, 1♀, PZ.

Schiermonnikoog: Kapenglop, AC 206-611,

4.V.1999, 1♀ uit mos, BA. Rottumeroog:
AC 234-618, 12.VII.2004, 1 larve V, B. Drost

Megalonotus praetextatus

Ameland: Buurderduinen, AC 183-608, 31.V.2000,
1♂, BA; tevens in AC 174-607. Schiermonnikoog:
AC 207-611 (Aukema & Cuppen 1996); tevens in
AC 205-610.

Sphragisticus nebulosus

Texel: De Slufter, AC 115-572, 12.VII.1996, 1♂, 4♀,

DH; tevens in AC 109-559, III-561, III-559, II2-559, II3-557, II3-558, II5-572, II6-571 en II7-573.

Pachybrachius fracticollis

Vlieland: West-Vlieland, AC 125-585, 24.IX.1998, 3♂, 2♀, TH & KA; tevens in AC 126-585 en 126-586; Terschelling: West-Terschelling, Groene Pollen, AC 143-598, 8.VI.2003, 1♂, BA; tevens in AC 146-600.

Plinthisus pusillus

Schiermonnikoog: AC 206-610, 1-2.V.1999, 28♂, 24♀ uit mos in de duinen, BA.

Graptopeltus lynceus

Texel: Ceres, AC II6-560, II.VII.1996, 1♀, DH; tevens in AC 109-559, II0-563, III-561, II6-560, II6-571 en II7-573. Vlieland: AC 131-590, 12.V-8.VI.1998, 1♀, TH & KA; tevens in AC 130-589. Ameland: Hollum, Lange Duinen, AC 171-608, 23.VIII.1998, 1♀, B. Drost; tevens in AC 174-607, 174-608, 183-608 en 188-607. Schiermonnikoog: AC 207-611 (Aukema & Cuppen 1996); tevens in AC 205-610.

Peritrechus geniculatus

Vlieland: Kroon's Polders, AC 126-586, 18.IV-12.V.1998, 1♀, TH & KA; tevens in AC 125-585, 127-585 en 128-587. Schiermonnikoog: AC 205-610 (Aukema 1997); tevens in AC 206-610.

Peritrechus nubilis

Texel: De Slufter, AC II7-572, 14.VIII.1991, 1♂, DH; tevens in AC II0-561, III-560, III-561, II3-558, II3-565, II3-567, II5-571, II6-571, II6-572, II7-561, II7-572, II7-573, II8-561 en II9-561.

****Acompus rufipes***

Ameland: Ballum, AC 174-608, 1.VI.2000, in aantal op echte valeriana *Valeriana officinalis*, BA.

Stygnocoris rusticus

Vlieland: AC 131-588, 23.VIII.1998, 3♂, 3♀, TH & KA (1♂, 1♀ ZMAN); tevens in AC 125-585, 127-585, 131-588 en 134-590).

Stygnocoris sabulosus

Schiermonnikoog: Kapenglop, AC 206-611, 3.V.1999, 1♀ uit mos, BA; tevens in AC 207-611 en 215-612.

Familie Piesmatidae

Parapiesma quadratum

Texel: De Slufter, AC II7-572, 7.VI.1992, 2♂, 3♀, DH; tevens in AC II5-571, II5-572 en II6-572.

Vlieland: Dodemansbol, AC 128-587, 5.V.1997, 3♂, B. Drost; tevens in AC 134-590. Terschelling: AC 143-596, 156-602 en 157-601 (Aukema, Cuppen & Hermes 1997). Ameland: Oerderduinen, AC 189-608, 12.IX.1999, 1♂, 1♀, DH.

Familie Berytidae

Neides tipularius

Ameland: Hollum, AC 174-608, 1.VI.2000, 1 ex onder reigersbek *Erodium*, PZ; tevens in AC 174-607 en 188-607. Schiermonnikoog: stortplaats Prins Bernardweg, AC 207-611, 29.VIII.2000, 6♂ onder reigersbek *Erodium*, PZ.

Berytinus minor minor

Schiermonnikoog: AC 205-610 (Aukema 1997); tevens in AC 215-612.

Berytinus signoreti

Ameland: Zoute Weide, AC 188-607, 2.VI.2000, 1♂, BA. Schiermonnikoog: zonder vindplaats (Aukema & Cuppen 1996).

Familie Rhopalidae

****Brachycarenum tigrinus***

Zie onder bijzondere soorten.

****Liorhyssus hyalinus***

Zie onder bijzondere soorten.

Rhopalus parumpunctatus

Ameland: Hollum, Lange Duinen, AC 171-608, 11.IX.1999, 1♂, DH; tevens in AC 174-607. Schiermonnikoog: AC 205-610 (Aukema 1997); tevens in AC 215-612 en zonder vindplaats in ZMAN (4♂, 24.VIII.1957).

****Stictopleurus abutilon***

Zie onder bijzondere soorten.

Chorosoma schillingii

Ameland: zonder vindplaats, 1997, 1♂, Stichting Bargerveen; tevens in AC 171-605, 176-607 en 185-607. Griend: AC 146-584, 4.VIII.2000, 3 ex., PZ. Rottumeroog: Zuiderduin, AC 234-615, 6.VII.2003, 1♀, N. van Brederode (col. B. Drost).

Familie Coreidae

Arenocoris fallenii

Ameland: De Aanleg, AC 176-607, 27.VIII-2.IX.1997, 1L5, Stichting Bargerveen; tevens in AC 174-607. Schiermonnikoog: AC 207-611 (Aukema & Cuppen 1996); tevens in AC 205-610 en 209-610.

Coriomeris denticulatus

Vlieland: Kroon's Polders, AC 127-586, 12.V-8.VI.1998, 1♂, TH & KA; tevens in AC 127-585, 131-588 en 134-590.

**Coreus marginatus marginatus*

Texel, akker langs Rommelpot, AC III-561, in aantal op ridderzuring *Rumex crispus*, BA, DH & TH; tevens in AC III-563 en II7-561. Schiermonnikoog: stortplaats Prins Bernardweg, AC 207-611, 29.VIII.2000, 1 larve, PZ.

**Spathocera dalmanii*

Texel: De Hooge Berg, AC II7-561, 15.VII.1996, in aantal met larven onder schapenzuring *Rumex acetosella*, BA & DH.

**Gonocerus acuteangulatus*

Zie onder bijzondere soorten.

Familie Cydnidae

**Byrsinus flavicornis*

Texel: Den Hoorn, Pompevlak, AC III-558, 5.VII.1990, 1♀, B. Brugge (ZMAN); tevens in AC 109-559 en II7-572. Vlieland: AC 129-589, 5.V.1997, 1♂, B. Drost.

Legnotus limbosus

Texel: Ceres, AC II6-560, II.V.2001, 3♂, DH; tevens in AC II0-561, III-561, II2-559, II3-557 en 120-576. Rottumeroog: AC 234-618, V.2004, 1♂, 3♀, N. van Brederode (col. B. Drost).

Legnotus picipes

Schiermonnikoog: Willemsduin, AC 215-612, 31.VIII.2000, in aantal onder walstro *Galium*, PZ.

Sehirus luctuosus

Vlieland: Oost-Vlieland, AC 134-590, 23.VIII.1998, 1 larve, TH & KA (ZMAN).

**Sehirus morio*

Zie onder bijzondere soorten.

**Tritomegas bicolor*

Texel: De Waal, AC II7-565, 18.VII.1997, 1♀, DH; tevens in AC II2-559 en II7-564.

Familie Acanthosomatidae

Acanthosoma haemorrhoidale haemorrhoidale

Vlieland: Oost-Vlieland, AC 130-585, 9.VI.1998, 1♀, KA (ZMAN); tevens in AC 125-585 en 133-588. Ameland: Ballum, Roosduinen, AC 176-606, 3.VI.2000, 1♀, DH.

Elasmotethus interstinctus

Ameland: Ballum, Roosduinen, AC 176-606, 3.VI.2000, 1♀, BA.

Elasmucha grisea grisea

Ameland: 21.IX.1995, 1♀ op het strand, R.T. Simon Thomas (ZMAN); tevens in AC 170-606. Schiermonnikoog: strand, vloedlijn Paal 9, AC 210-612, 22.V.1997, 1♀, J. Muilwijk (ZMAN).

Familie Scutelleridae

**Eurygaster testudinaria testudinaria*

Zie onder bijzondere soorten

Familie Pentatomidae

**Arma custos*

Vlieland: AC 129-587, 19.IV.1998, 1♂, TH & KA (ZMAN); tevens in AC 128-587. Terschelling: AC 149-600 (Aukema, Cuppen & Hermes 1997).

Picromerus bidens

Texel: Loodsmansduin, AC II2-558, 7.VIII.1992, 1♀, DH; tevens in AC II2-559. Vlieland: Kroon's Polders, AC 125-585, 24.IX.1998, 1♂, 1♀, TH & KA (ZMAN); tevens in AC 130-589. Ameland: Hollum, Lange Duinen, AC 172-608, II.IX.1999, 2♀, DH

Aelia acuminata acuminata

Vlieland: AC 130-589, II.IX.1999, 1♂, TH (ZMAN). Ameland: Kooiduinen, AC 185-607, 13.IX.1999, 1♂, 1♀, DH; tevens in AC 176-606, 180-607, 181-607, 186-607 en 188-607. Schiermonnikoog: Ten westen van de Westerplas, AC 204-610, 26.V.2001, 1♀, PZ.

Aelia klugii

Ameland: Kooiduinen, AC 186-607, 13.IX.1999, 1♂, DH; tevens in AC 176-606, 180-607, 182-607 en 183-607.

Neottiglossa pusilla

Ameland: Zoute Weide, AC 188-607, 2.VI.2000, 1♀, BA.

**Chlorochroa pinicola*

Zie onder bijzondere vondsten.

Dolycoris baccarum

Texel: Den Hoorn, Grote Vlakte, 22.VIII.1991, 1 ♂, DH; tevens in AC III-561, III-563, III-560 en III-561. Vlieland: AC 131-588, 23.VIII.1998, 1 ♂, TH & KA (ZMAN); tevens in AC 133-590. Ameland: strand, 21.IX.1995, 1 ♀, R.T. Simon Thomas (ZMAN). Schiermonnikoog: AC 205-610 (Aukema 1997).

**Palomena prasina*

Texel: Westermient, AC III-563, 18.VII.1997, 2 larven, BA; tevens in AC III-557, III-561, III-562, III-561, III-562, III-563, III-564, III-559, III-557 en III-561. Vlieland: AC 129-587, 22.VIII.1998, 1 larve, TH & KA; tevens in AC 130-588 en 133-590. Terschelling: AC 151-601 (Aukema, Cuppen & Hermes 1997); tevens in AC 143-599, 145-598, 145-599, 146-599, 147-600 en 150-601. Schiermonnikoog: stortplaats Prins Bernardweg, AC 207-611, 29.VIII.2000, 1 larve, PZ.

Eurydema oleracea

Texel: De Cocksdorp, AC 120-576, 19.VII.1997, 1 ♂ op Zandkool *Diplotaxis*, BA; tevens in AC III-563, III-564, III-560, III-561, III-559, III-557, III-558, III-561 en III-562.

**Eurydema ornata*

Zie onder bijzondere soorten.

**Podops inuncta*

Texel: Oudeschild, AC III-560, 11.VII.1996, 1 ex., BA; tevens in AC 109-559, III-557 en 120-564. Vlieland: Kroon's Polders, AC 127-586, 17.IV-8.VI.1998, 3 ♂, 4 ♀, TH & KA; tevens in AC 127-585, 128-587 en 129-587).

IDENTIFICATIEPROBLEMEN

De identiteit van het materiaal van *Hesperocorixa castanea* van de Oost- en Noord-Friese eilanden vereist nader onderzoek. Het Nederlandse materiaal van *H. castanea* van de waddeneilanden is gerevisieerd en behoort allemaal tot *H. moesta*. Hoewel het voorkomen van *H. castanea* op de eilanden niet is uit te sluiten, lijkt het onwaarschijnlijk dat op de waddeneilanden uitsluitend *H. moesta* zou voorkomen en op de Oost- en Noord-Friese eilanden uitsluitend

H. castanea, zoals vermeld door Bröring et al. (1993).

Ook de taxonomische status van een tweetal andere soorten vereist nader onderzoek. Het betreft *Lygocoris minor* en *Monosynamma maritima*. De eerste is beschreven van Amrum en niet duidelijk te onderscheiden van *L. rugicollis*. De tweede is beschreven van Borkum en niet eenduidig te onderscheiden van *M. bohemani*. Mogelijk betreft het in beide gevallen synoniemen.

De van Sylt en Amrum vermelde *Strongylocoris leucocephalus* (Burghardt 1975) heeft mogelijk betrekking op *S. steganooides* (J. Sahlberg, 1875).

VERGELIJKING TUSSEN DE WADDENEILANDEN

Van de 336 op de waddeneilanden waargenomen soorten komen er 105 (31,3%) op alle vijf grotere eilanden voor. Het aantal soorten dat de eilanden onderling gemeen hebben varieert met uitzondering van Texel en Terschelling van 49,2 tot 58,8% (tabel 7). Texel (279 soorten) en Terschelling (272 soorten) hebben 229 van de 327 soorten gemeenschappelijk (70,0%). Niet minder dan 64 soorten (19,0%) werden tot dusverre uitsluitend op één van de eilanden waargenomen. Het aantal 'unieke soorten' bedraagt 31 op Texel (11,1%), 2 op Vlieland (1,1%), 20 op Terschelling (7,4%), 6 op Ameland (3,4%) en 5 op Schiermonnikoog (2,4%).

VERGELIJKING MET HET VASTELAND

Het aangrenzende deel van het vasteland, het deel van de provincie Noord-Holland boven het Noordzeekanaal en de provincies Friesland en Groningen, herbergen respectievelijk 339, 342 en 256 soorten (database van de Werkgroep Heteroptera van Stichting European Invertebrate Survey - Nederland), waarbij Groningen overigens als duidelijk onderbemonsterd geldt. In totaal komen op de waddeneilanden en het aangrenzende vasteland 445 soorten voor, waarvan 306 soorten (68,8%) zowel op de waddeneilanden

	N	VL	TS	AM	SG
Texel	279	53,7	70,0	55,4	49,2
Vlieland	175		58,0	55,3	56,0
Terschelling	272			57,7	53,5
Ameland	177				58,8
Schiermonnikoog	164				

Tabel 7

Overeenkomst in soortensamenstelling tussen de waddeneilanden in percentages. N: aantal soorten; TX: Texel, VL: Vlieland; TS: Terschelling; AM: Ameland; SG: Schiermonnikoog.

Table 7

Similarity in species composition between the West Frisian islands in percentages. N: number of species; TX: Texel, VL: Vlieland; TS: Terschelling; AM: Ameland; SG: Schiermonnikoog.

als op het aangrenzende vasteland voorkomen. Slechts 30 (8,9%) soorten van de waddeneilanden komen niet in het aangrenzende deel van het vaste land voor, terwijl 109 (26,3%) soorten van het vasteland niet op de waddeneilanden voorkomt. Opgesplitst naar provincie is de overeenkomst met de fauna van de kop van Noord-Holland 67,3%, met Friesland 64,2% en met Groningen 57,3%. De bekende fauna van de verschillende provincies vertonen echter vergelijkbare verschillen: de kop van Noord-Holland heeft 69,7% van de soorten gemeen met Friesland en 56,2% met die van Groningen, terwijl Friesland en Groningen weer 62,5% van de soorten delen. Vier soorten zijn in Nederland uitsluitend van de waddeneilanden bekend: de miride *Lygocoris minor*, de anthocoride *Orius horvathi*, de piesmatide *Pisma salsolae* en de lygaeïde *Kleidocerys ericae*.

VERGELIJKING MET DE OOST- EN NOORD-FRIESE EILANDEN

De wantsenfauna van de Oost-Friese eilanden Borkum, Memmert, Juist, Norderney, Baltrum, Langeoog, Spiekeroog, Wangerooge en Mellum is in de periode 1985-1988 systematisch bemonsterd (Bröring 1991) en leent zich goed voor een vergelijking met de waddeneilanden. De fauna van de

Noord-Friese eilanden Pellworm, Norderoog, Hooge, Oland, Amrum, Fohr en Sylt is veel minder intensief bemonsterd en de recent gepubliceerde overzichten (Aukema & Woudstra 1989, Bröring 1991 en Bröring et al. 1993) zijn alle grotendeels gebaseerd op de lijst van Burghardt (1975). In totaal zijn op de Nederlandse en Duitse waddeneilanden 384 soorten aangetroffen (348 in 1989), 292 op de Oost-Friese eilanden en 232 op de Noord-Friese eilanden. Het aantal soorten dat op alle drie de eilandengroepen voorkomt, bedraagt 187 (48,7%). De waddeneilanden hebben respectievelijk 266 (72,1%) en 204 (55,0%) soorten gemeen met de Oost- en Noord-Friese eilanden. Op de waddeneilanden zijn 58 soorten (17,3%) gevonden, die niet op de Duitse eilanden zijn gevonden. Op de Oost- en Noord-Friese eilanden zijn respectievelijk 16 (6,9%) en 19 soorten (6,5%) aangetroffen, die tot dusverre niet op één van de andere eilandengroepen zijn gevonden.

SLOTBESCHOUWING

In de periode 1990-2004 is onze kennis van de wantsenfauna van de waddeneilanden enorm toegenomen. Het totale aantal waarnemingen (records) werd in deze relatief korte periode meer dan verdubbeld en het aantal 'eilandvondsten' nam toe met 46,5%. Desondanks kan gesteld

worden dat de fauna van de waddeneilanden nog lang niet volledig in kaart is gebracht. Illustratief daarvoor zijn de verzamelactiviteiten in 2003 op Terschelling, waarbij 12 soorten nieuw voor het eiland werden waargenomen (drie nieuw voor de waddeneilanden) en in 2004 op Texel (18 soorten nieuw voor Texel, waarvan vijf nieuw voor de waddeneilanden). Opvallend zijn ook de grote onderlinge verschillen tussen de eilanden. Slechts één derde van de soorten komt op alle eilanden voor en de overeenkomsten tussen de eilanden onderling bereikt alleen voor Texel en Terschelling de 70%. Opmerkelijk is ook dat niet alleen de grootste overeenkomst aanwezig is tussen de eilanden waarvan de fauna het beste onderzocht is, Texel en Terschelling, maar dat deze eilanden ook verreweg het grootste aantal 'unieke' soorten bezitten. Systematische studies, zoals zijn uitgevoerd op de Oost-Friese eilanden Memmert, Mellum, Norderney en Borkum (Bröring 1988, Bröring & Niedringhaus 1988, Paulus 2002), ontbreken voor de waddeneilanden. Borkum is qua oppervlak nog geen vijfde van Texel, maar het aantal bekende soorten is nauwelijks kleiner! De fauna van relatief kleine eilanden zal in het algemeen een dynamisch karakter hebben. Afhankelijk van de bereikbaarheid en de (mate van) aanwezigheid van geschikte habitats kunnen soorten zich voor kortere of langere tijd vestigen. Niedringhaus & Bröring (1992) hebben geprobeerd dit voor Borkum in beeld te brengen, omdat voor dit eiland datasets uit jaren 1930 en de jaren 1980 beschikbaar zijn. Zij vonden voor de terrestrische soorten een turnover van 25% van het aantal waargenomen soorten. Van de 204 in totaal waargenomen soorten kwamen er in de tussenliggende periode 30 bij en werden er 21 niet meer waargenomen. In de daaropvolgende inventarisatie in de jaren 1990, werden er nog eens 20 soorten bijgevonden (Paulus 2002) en werd er een aantal 'herontdekt', die wel in de jaren 1930 waren gevonden, maar niet in de jaren 1980. Of soorten werkelijk nieuw zijn of daadwerkelijk verdwenen zijn is zelden met zekerheid te zeggen, maar deze gegevens lijken in elk geval het dynamische karakter van de fauna van Borkum en

vergelijkbare eilanden te bevestigen.

De bereikbaarheid van de waddeneilanden voor vliegende soorten lijkt in het algemeen geen probleem te zijn (Aukema & Woudstra 1989) en dat blijkt ook uit de snelle vestiging van soorten die zich in Nederland invasief gedragen, zoals bijvoorbeeld *Cymatia rogenhoferi*, *Metopoplax ditomoides*, *Emblethis denticollis*, *Brachycarenum tigrinus*, *Liorhysus hyalinus*, *Stictopleurus abutilon*, *Gonocerus acuteangulatus* en *Eurygaster testudinaria*. Daarnaast weten ook niet-vliegende soorten hun weg naar de waddeneilanden te vinden, zoals blijkt uit het voorkomen van vijf van de zes Nederlandse vertegenwoordigers van de familie Microphysidae, waarvan de vrouwtjes brachypteer zijn. Passief transport, bijvoorbeeld met plantmateriaal, komt ongetwijfeld vaker voor dan we ons bewust zijn!

Inherent aan het dynamische karakter van de fauna zijn ook de unieke waarnemingen: soorten die slechts een enkele keer zijn waargenomen, vaak ook slechts een enkel exemplaar en soms alleen in lang vervlogen tijden. Voorbeelden zijn *Gerris lateralis* (één macropteer exemplaar), *Dictyonota strichnocera*, *Physatocheila dumetorum*, *Stenodema virens*, *Gonocerus acuteangulatus*, *Chlorochroa pinicola* en *Eurydema ornata*. De fauna van het aangrenzende vasteland (Noord-Holland boven het Noordzeekanaalgebied, in het bijzonder de duinen, en Friesland en Groningen) komt in eerste instantie in aanmerking als brongebied voor dispergerende dieren en inderdaad komen 306 van de 336 soorten van de waddeneilanden (91,1%) ook op het aangrenzende vasteland voor. Andersom zijn 109 soorten van het aangrenzende vasteland (26,3%) niet van de waddeneilanden bekend. Het meest opmerkelijk zijn daarbij een drietal zeer algemene voorjaarssoorten, die alle op zomereik *Quercus robur* leven en zeer frequent vliegend worden waargenomen en bovendien makkelijk met plantmateriaal 'aangeplant' worden, omdat zij als ei in de twijgen overwinteren: *Rhabdomiris striatellus* (Fabricius, 1794), *Dryophilacoris flavoquadrimaculatus* (De Geer, 1773), en *Phylus melanocephalus* (Linnaeus, 1767).

Voordat *Harpocera thoracica* (Fallén, 1807) in 2004 op Texel werd waargenomen, gold voor deze soort hetzelfde. Het blijft een intrigerende vraag waarom een aantal van de in het voorjaar op eik voorkomende soorten, zoals *Cylloceria hystrix*, *Orthotylus tenellus*, *Psallus perrisi*, *P. variabilis*, *P. quercus*, *P. confusus* en *P. varians*, zich wel op de eilanden manifesteert en de eerder genoemde soorten schitteren door afwezigheid ...

DANKWOORD

K. Alders, R. Aukema, M. Berg, L.H. Blommers, N. van Brederode, P. Boer, K. den Bieman, B. Brugge, J.G.M. Cuppen, B. Drost, G. van Ee, H.T. Edzes, A.J.A. Heetman, Th. Heijerman, R.Ph. Jansen, L.W.G. Higler, R. Kleukers, B. Koese, J.P. de Krijger, J. Muilwijk, M. Nijssen, R.T. Simon Thomas, H. Stigter, B. Storm, O. Vorst en C.J. Zwakhals droegen bij aan de totstandkoming van dit overzicht door materiaal te verzamelen en gegevens beschikbaar te stellen. J.P. Duffels (Zöologisch Museum, Amsterdam), J. van Tol (Nationaal Natuurhistorisch Museum Leiden) en Y. Jongema (Wageningen Universiteit) gaven toegang tot de door hen beheerde collecties en E. Wachmann (Berlijn) stelde de foto's ter beschikking.

LITERATUUR

Aukema, B. 1988. *Conostethus venustus* fauna nov. spec. en *C. roseus* weer in Nederland waargenomen (Heteroptera: Miridae). – Entomologische Berichten, Amsterdam 48: 1-7.

Aukema, B. 1989. Annotated checklist of Hemiptera-Heteroptera of the Netherlands. – Tijdschrift voor Entomologie 132: 1-104.

Aukema, B. 1993. *Rhopalus tigrinus* (Rhopalidae) en *Eurydema ornatum* (Pentatomidae) nieuw voor de Nederlandse fauna (Heteroptera). – Entomologische Berichten, Amsterdam 53: 19-22.

Aukema, B. 1996a. Tingidae: lace bugs. – Verslagen en Mededelingen van de Plantenziektenkundige Dienst 179 (Annual Report Diagnostic Centre 1995): 46-49.

Aukema, B., 1996b. *Emblethis denticollis* nieuw voor de Nederlandse fauna (Heteroptera: Lygaeidae). – Entomologische Berichten, Amsterdam 56: 125-128.

Aukema, B. 1997. Nieuwe wantsen voor Schiermonnikoog (Heteroptera) II. – Entomologische Berichten, Amsterdam 57: 203.

Aukema, B. 2000. The taxonomic status of *Scolopostethus pseudograndis* Wagner (Heteroptera: Lygaeidae). – Tijdschrift voor Entomologie 143: 295-296.

Aukema, B. 2002. De schaatsenrijder *Gerris lateralis* in Nederland: vleugelpolymorfie, identificatie, biologie en verspreiding (Heteroptera: Gerridae). – Nederlandse Faunistische Mededelingen 17: 1-12.

Aukema, B. 2003a. Wantsennieuws uit Zeeland (Heteroptera). – Nederlandse Faunistische Mededelingen 18: 1-16.

Aukema, B. 2003b. Recent changes in the Dutch Heteroptera fauna (Insecta: Hemiptera). – In: Reemer, M., P.J. van Helsing & R.M.J.C. Kleukers (red.). Proceedings of the 13th International Colloquium of European Invertebrate Survey. EIS-Nederland, Leiden: 39-52.

Aukema, B. & R. Aukema 1993. *Chlorochroa pinicola* op Vlieland (Heteroptera: Pentatomidae). – Entomologische Berichten, Amsterdam 53: 91.

Aukema, B. & J. Cuppen 1996. Nieuwe wantsen voor Schiermonnikoog (Heteroptera). – Entomologische Berichten, Amsterdam 56: 131-133.

Aukema, B., J.G.M. Cuppen & D.J. Hermes 1997. Heteroptera - wantsen. – In: Koomen, P. (red.), Verslag van de 151e zomervergadering van de Nederlandse Entomologische Vereniging, 29 mei t/m 2 juni, te Formerum op Terschelling. – Entomologische Berichten, Amsterdam 57: xiv-xvi.

Aukema, B., J.G.M. Cuppen & D.J. Hermes 1999. Heteroptera - wantsen. In: Vorst, O. (red.), Verslag van de 153e zomerbijeenkomst te Pieterburen, 5 t/m 7 juni 1998. – Entomologische Berichten, Amsterdam 59: xix-xxi.

Aukema, B., J.G.M. Cuppen, N. Nieser & D. Tempelman 2002. Verspreidingsatlas Nederlandse wantsen (Hemiptera: Heteroptera). Deel 1: Dipsocoromorpha, Nepomorpha,

- Gerromorpha en Leptopodomorpha. – EIS-Nederland, Leiden.
- Aukema, B., D.J. Hermes & J.H. Woudstra 1997. Interessante Nederlandse wantsen (Heteroptera). – Entomologische Berichten, Amsterdam 57: 165-182.
- Aukema, B. & J.H. Woudstra 1989. Wantsen van de Nederlandse waddeneilanden (Hemiptera: Heteroptera). – Entomologische Berichten, Amsterdam 49: 121-132.
- Aukema, B. & Chr. Rieger (red.) 1995. Catalogue of the Heteroptera of the Palaearctic Region 1. Enicocephalomorpha, Dipsochoromorpha, Nepomorpha, Gerromorpha and Leptopodomorpha. – Nederlandse Entomologische Vereniging, Amsterdam.
- Aukema, B. & Chr. Rieger (red.) 1996. Catalogue of the Heteroptera of the Palaearctic Region 2. Cimicomomorpha 1. – Nederlandse Entomologische Vereniging, Amsterdam.
- Aukema, B. & Chr. Rieger (red.) 1999. Catalogue of the Heteroptera of the Palaearctic Region 3. Cimicomomorpha II. – Nederlandse Entomologische Vereniging, Amsterdam.
- Aukema, B. & Chr. Rieger (red.) 2001. Catalogue of the Heteroptera of the Palaearctic Region 4. Pentatomomorpha 1. – Nederlandse Entomologische Vereniging, Amsterdam.
- Bröring, U. 1988. Die Wanzen terrestrischer Habitats der jungen Düneninseln Memmert und Mellum (Hemiptera: Heteroptera). – Drosera 1988: 123-138.
- Bröring, U. 1991. Die Heteropteren der Ostfriesischen Inseln - Ein Beitrag zur Inselbiogeographie. – Drosera, Supplement 1: 1-96.
- Bröring, U., R. Dahmen, V. Haeseler, R. Von Lemm, R. Niedringhaus & W. Schultz 1993. – Dokumentation der Daten zur Flora und Fauna terrestrischer Systeme im Niedersächsischen Wattenmeer 2 (2): 1-207.
- Burghardt, G. 1975. Die Heteropterenfauna der nordfriesischen Insel Sylt. – Mitteilungen der Deutschen Entomologischen Gesellschaft 34: 12-34.
- Duffels, J.P. 1962. Vondsten van *Sigara selecta* Fieb. (Hemiptera Heteroptera) in Nederland. – Entomologische Berichten, Amsterdam 22: 59.
- Fokker, A.J.F. 1899. Bijdrage tot de kennis der fauna van het eiland Texel. – Tijdschrift voor Entomologie 42: 8.
- Hermes, D. & B. Aukema 1998. Nieuwe vondsten van *Schirus morio* in Nederland (Heteroptera: Cydnidae). – Entomologische Berichten, Amsterdam 58: 15-16.
- Leentvaar, P., 1981. The freshwater fauna of the Wadden Sea Islands. – In: Smit, C.J., J. den Hollander, W.K.R. van Wingerden & W.J. Wolf (red.), Terrestrial and freshwater fauna of the Wadden Sea area. Final Report of the Section 'Terrestrial Fauna' of the Wadden Sea Working Group 10: 128-146.
- Niedringhaus, R. & U. Bröring 1992. Artenwechsel auf einer Düneninsel im Zeitraum von 50 Jahren am Beispiel zweier Insektengruppen (Heteroptera et Auchenorrhyncha). – Verhandlungen der Gesellschaft für Ökologie 21: 421-425.
- Nieser, N. 1967. Gegevens over de verspreiding van waterwantsen in Nederland. I. Cryptocerata. – Hydra (N.S.) 2 (1966) (3): 1-28.
- Nieser, N. 1968. Waterwantsen uit Friesland. II. Corixidae, duikerwantsen. – Veld en Vitrine 36: 130-136.
- Paulus, M. 2002. Zur Landwanzenfauna der ostfriesischen Insel Borkum. – Drosera 2002: 91-108.
- Péricart, J. 1972. Hémiptères Anthocoridae, Cimicidae et Microphysidae de l'Ouest-paléarctique. – Faune de l'Europe et du bassin méditerranéen 7: i-iv, 1-404.
- Péricart, J. 1996. Anthocoridae. – In: Aukema, B. & Chr. Rieger (red.), Catalogue of the Heteroptera of the Palaearctic Region 2. Cimicomomorpha 1. Netherlands Entomological Society, Amsterdam: i-xiv, 1-361.
- Ritzema Bos, J. 1873. Bijdrage tot de kennis van de entomologische fauna der Noordzee-eilanden. – Tijdschrift voor Entomologie 16: 248-256.
- Steenbergen, H.A. 1993. Macrofauna-atlas van Noord-Holland: verspreidingskaarten en responsies op milieufactoren van ongewervelde waterdieren. – Basisinformatie Provincie Noord-Holland 7: 1-651.

SUMMARY

Bugs of the West Frisian Islands II (Hemiptera: Heteroptera)

The first review of Heteroptera recorded from the West Frisian Islands was published in 1989 and included records of 278 species. To date, our knowledge of the fauna of these islands increased considerably, resulting in records of 336 species and 351 new island records. Texel houses most species since 2004 (279 against 181 in 1989), finally outnumbering Terschelling (272 against 240 in 1989) and also the numbers of known species from Ameland, Schiermonnikoog and Vlieland increased considerably. A review is given of all new island records since 1989 and a number of especially interesting species is treated in more detail. Comparisons are made between the fauna of the West Frisian Islands and that of the nearby mainland (provinces of Noord-Holland (the northern part only), Friesland and Groningen) and of the German East and North Frisian Islands.

The distribution of *Lygocoris minor* (Miridae) is limited to the Dutch and German Frisian Islands, and *Orius horvathi* (Anthocoridae), *Kleidocerys ericae* (Lygaeidae) and *Piesma salsolae* (Piesmatidae) in The Netherlands only are known from the West Frisian Islands and do not occur on the German Islands. *Orius horvathi* is recorded here for the first time from the Netherlands. The five largest West Frisian Islands have only 105 of the 336 known species in common and there are large differences in species composition between the islands. Texel and Terschelling show the highest resemblance with 70,0 percent of the species in common, whereas for the other islands this percentage varies between 49,2 and 58,8. A total of 63 species were recorded on a single islands only, most of them on Texel (31 species) and Terschelling (20).

Almost all species of the West Frisian Islands (91,1%) also occur on the nearby mainland, but 109 species known from this part of the mainland were never found on the West Frisian Islands. The resemblance with the northern part of North-Holland is the largest (67,3%), followed by Friesland (64,2%) and Groningen (57,3%), respectively.

Based on the presence of flightless species on the islands and the fast colonization of the islands by a number of invasive species, it is supposed that the absence of species likely to occur depends on other factors than just isolation from the mainland.

B. Aukema
Plantenziektenkundige Dienst
Sectie Entomologie
Postbus 9102
6700 HC Wageningen
b.aukema@minlnv.nl

F.G. Bos
Havenstraat 17
6701 CK Wageningen

D.J. Hermes
Drossaardstraat 24
5663 ER Geldrop

Ph.J. Zeinstra
Idzardaweg 36a
8476 EL Ter Idzard